

KINNITATUD direktori
08.02.2016 käskkirjaga
nr 1-1/4

MUUDETUD direktori 01.02.2018
käskkirjaga nr 1-1/3

ÕPPEKAVA

2016

SISUKORD

1	LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA.....	4
1.1	Tervisekasvatuse.....	4
1.2	Õuesõpe	6
2	ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUS	7
2.1	Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid	7
2.2	Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted.....	8
2.3	Õpikäsitus	8
2.4	Õpikäsitlusest seoses laste arengu hindamisega	9
2.5	Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lõimivad tegevused	9
2.5.1	VALDKOND MINA JA KESKKOND	10
2.5.2	VALDKOND KEEL JA KÕNE	17
2.5.3	VALDKOND MATEMAATIKA	24
2.5.4	VALDKOND KUNST	27
2.5.5	VALDKOND MUUSIKA.....	31
2.5.6	VALDKOND LIIKUMINE	34
2.5.7	VALDKOND UJUMINE.....	36
2.5.8	ÜLDOSKUSED KOOLIEELSES EAS	38
2.5.8.1	MÄNGUOSKUSED.....	38
2.5.8.2	TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED.....	39
2.5.8.3	SOTSIAALSED JA ENESEKOHASED OSKUSED.....	41
3	ÕPPE – JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS.....	43
4	LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMINE JA HINDAMINE	44
4.1	Lapse arengu hindamise põhimõtted:	44
4.2	Lapse arengu analüüsimise meetodid:	44
4.3	Lapse arengu hindamise korraldus:	44
5	ERIVAJADUSEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED, SEALHULGAS KORRALDUS	45
5.1	Erivajadustega lapse toetamine lasteasutuses:.....	46
5.2	Andekad lapsed.....	47
5.3	Mitte-eesti kodukeelega lapsed.....	47
5.4	Üliaktiivsed lapsed.....	47
5.5	Vasakukäelised lapsed	48
5.6	Koolipikendusega lapsed	48
6	KOOSTÖÖ LASTEVANEMATEGA.....	49
7	ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD.....	50

8	LISAD.....	51
---	------------	----

1 LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

Tallinna Lasteaed Karikakar alustas tööd 20. veebruaril 1978 Haabersti linnaosas. Tallinna Lasteaed Karikakar on munitsipaalõppeasutus, mille omanikuks on Tallinna linn.

Lasteaia õppekeeleks on eesti keel. Lasteaias omandavad mitte-eesti kodukeelega lapsed eesti keele täieliku keekekümluse metoodikat rakendades.

Tallinna Lasteaias Karikakar töötab 12 rühma, nendest 9 aiarühma ja 3 sõimerühma.

Õppe- ja kasvatustegevuse aluseks on lasteaia õppekava, mis on koostatud riiklikust õppekavast lähtudes. Õppe- ja kasvatustegevus toimub läbi mängu kasutades erinevaid metoodikaid ja nende elemente (õuesõpe, avastusõpe, projektiõpe, Hea Algus) ning IT- ja robotikavahendeid lõimides erinevaid õppe- ja kasvatustegevuse valdkondi.

Õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel arvestatakse lasteaia traditsiooniliste üritustega, aastaringi ja rahvakalendri tähtpäevadega.

Lasteaial on Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt välja antud tähtjatu koolitusluba.

Alates 10. juunist 2008 kuulub Tallinna Lasteaed Karikakar Tervist edendavate lasteaedade (TEL) võrgustikku. Laste, lastevanemate ja töötajate terviseteadlikkust tõstetakse läbi igapäevategevuste, teemanädalate, spordi- ja ühisürituste kaudu. Kõigile vanuserühmadele toimuvad ujumis- ja liikumistegevused, mida viivad läbi ujumisõpetaja ja liikumisõpetaja.

Kõigi vanuserühmade muusikatunde viib läbi muusikaõpetaja.

Lasteaed on liitunud Taani Save the Children ja Eesti Lastekaitse Liidu koostööprojektiga „Kiusamisest vaba lasteaed“, mida rakendatakse kõigis aiarühmades.

Õppeaasta jooksul kasutatakse teise tasandi nõustamise läbiviimiseks logopeedi teenust. Logopeed nõustab ja jagab juhtnööre lastega edaspidiseks tööks lastevanematele ja pedagoogidele, kes tegelevad lapsega.

Lisaks õppekavast tulenevatele tegevustele on lastel võimalus osaleda erinevate huviringide töös.

1.1 Tervisekasvatus

Tallinna Lasteaed Karikakar kuulub Tervist edendavate lasteaedade võrgustikku (TEL) alates 2008. a juunist. TEL ülesanne on sõnastatud missioonina, mis peaks olema iga TEL võrgustikku kuuluva lasteaia lõppeesmärk ja peegeldama lasteasutuse väärtushinnangut:

Tervisekasvatuse eesmärgiks on hoida ja tugevdada lapse tervist, õpetada väärtustama tervist ja tervislikku eluviisi, arendada tervisealaseid teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja sotsiaalseid oskusi.

Koolieelne iga on otsustav periood individuaalse tervisekäitumise ja harjumuste kujundamiseks, mis moodustavad igäühe elustiili ja panevad aluse kogu eluks. Alahinnata ei tohi tervisliku füüsilise- ja psühhosotsiaalse keskkonna osa ning kvaliteetsete tervise teenuste arendamist, mida saab pakkuda nii lasteaed kui paikkond. Koolieelses asutuses ja kodus pannakse paika eetilise aluse ja põhilised suhtumised tervisesse, põhilised eluoskused ja sotsiaalne vastutus. Meie lasteaia eripäraks on terviseedendus, mis väljendub laste ja töötajate terviseeadlikkuse suunamises. Lisaks liikumistegevustele, spordiüritustele ja ühistele teemanädalatele on lasteaial toimiv, kaasaegne ujula, kus professionaalne ujumistreener viib läbi planeeritud tegevusi kõigis vanuserühmades.

Tervise edendamine lasteaias hõlmab erinevaid valdkondi ja tegevusi, mille kaudu mõjutame nii laste kui täiskasvanute tervist positiivses suunas. Tervise edendamine hõlmab endas turvalist õpi- ja kasvukeskkonda, liikumistegevusi, tervislikku toitumist, meeskonnatööd, koolitusi, õues õppimist ja vaba aega, tervisekasvatust, koostööd lastevanematega, teiste lasteaedadega, kooliga ja kohaliku omavalitsusega. Terviseedendus on igapäevane pidev töö, mida ilmestavad meeldejäädavad ühisüritused. Traditsiooniliselt viiakse läbi erinevaid spordiüritusi ja ühiseid teemapäevi. Lapsed saavad iga päev terviseampsu köögi- ja puuviljade näol.

Eesmärgiks on toetada laste igakülgset terviklikku arengut keskkonnas, mis soodustab laste kasvamist terveteks, elujaatavateks, loovateks ja otsustusvõimelisteks inimesteks.

Tervise edendamisega tegeletakse süsteemselt, kõik lasteaias toimuv on omavahel integreeritud, kaasatud on erinevad huvigrupid. Lasteaias on välja töötatud terviseedendamise arengu- ja tegevuskava. Tervisealast tööd kordineerib tervisemeeskond. Tervisekasvatust käsitletakse erinevates õppetöö vormides, arvestades laste ealisi iseärasusi, eelistades mängulist ja aktiivset tegevust. Kõike mida teeme, teeme südamega ja südame pärast!

1.2 „Kiusamisest vabaks!“

"Kiusamisest vabaks!" meetodika lähtub lapsest ning keskendub kogu rühmale tervikuna.

„Kiusamisest vabaks!“ meetodika eesmärgiks on arendada lastekollektiivis kiusamist ennetav käitumiskultuur.

Meetodika toetub järgmistele põhiväärtustele:

- sallivus
- austus
- hoolivus
- julgus

1.3 Õuesõpe

Õuesõpe on õppimine ehedas keskkonnas vahetu kogemise, isetegemise ja kogetu teistele vahendamise teel. Õues õppimisel on õppeprotsessi kaasatud lapse erinevad meeled ning õppeprotsessis kogetu saab seetõttu mitmekülgsemalt omandatud.

Õuesõppe eesmärk on luua õuekeskkonnas tegevuste ja kogemiste kaudu teadmisi loodusest, kultuurist ja ühiskonnast.

Õuesõppele on iseloomulikud järgmised tunnusjooned:

- koht, mis aitab õppida;
- õppimine erinevate meelte kaudu;
- vahetu osalemine protsessis;
- uute teadmiste sidumine olemasolevate teadmistega.

1.4 Robootika

Robootikaga tegelemine toetab laste loovust ja innovaativsust ning meeskonnatööoskust.

Robootika eesmärk on arendada lapse ruumilist ja loovat mõtlemist ning oma tegevuse planeerimisoskust.

Läbi robootika

- areneb peenmetoorika;
- tekib arusaamine tehnikaseadmete toimimisest;
- areneb loogiline mõtlemine;
- omandatakse koos tegutsemise oskused;

2 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUS

2.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Õppe- ja kasvatustöö üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteaia koostöös.

Tallinna Lasteaia Karikakar õppekava määrab lähemad ja kaugemad sihid, mille poole püüeldakse, nende ellurakendamise viisid ja meetodid. Õppekava tagab lapse mitmekülgse arengu, mille tulemusena saavutavad lapsed koolivalmiduse, mis omakorda tagab sujuva ülemineku lasteaiast kooli.

Üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse vaimset, kehalist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel lapsel arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused ning kujunevad:

- terviklik ja positiivne minapilt;
- ümbritseva keskkonna mõistmine;
- eetiline käitumine;
- algatusvõime;
- esmased tööharjumused;
- kehaline aktiivsus;
- arusaamine tervise hoidmise tähtsusest.

Eesmärkide püstitamisel arvestatakse maja eripära, laste ja erinevate koostööpartnerite huvisid ja vajadusi ning eelneva õppeaasta analüüsides tulenevate parendusvaldkondadega.

Lisaks üldeesmärkidele võetakse igal õppeaastal ühiselt 1-2 maja eesmärki, mis tulenevad eelmise perioodi kokkuvõttest ja parendusvaldkondadest. Igal rühmal on 1-2 rühmasisest eesmärki õppeaastaks, mis kajastub rühma tegevuskavas ja rühma õppe- ja kasvatustöö päevikus.

Üldeesmärgist lähtuvalt arendatakse igas lapses võimet olla

- loov, kujutlusvõimeline ja nutikas;
- analüüsija ja otsustaja;
- probleemide märkaja ja lahendaja;
- huvitatud kaaslase, keskkonna, ühiskonna, riigi heast käekäigust;
- tervislike eluviiside järgija;
- uudishimulik uurija ja aktiivne uute teadmiste omandaja.

2.2 Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted

Õppe – ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted lähtuvad meie maja motost **LASTEAED KARIKAKAR – PARIM KASVUKESKKOND SIRGUMISEKS**, mis sisaldab järgnevat:

- lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine;
- lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine;
- lapse loovuse toetamine;
- mängu kaudu õppimine;
- humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine;
- lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine;
- lapsele turvatunde, eduelamuse tagamine;
- üldõpetusliku tööviisi rakendamine;
- kodu ja lasteasutuse koostöö;
- eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine;
- usaldusväärsus;
- professionaalsus läbi pideva arengu;
- suurte ja väikeste vastastikune hoolivus;
- eesmärgipärane terviseedendus;
- lähtepunktiks lapsekesksus;
- koostöö igal tasandil.

2.3 Õpikäsitus

- Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes, vilumustes jms ning nende vahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise, eeskuju jms kaudu.
- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest lapse lähemast ümbrusest kaugemale suundudes, igapäevaeluga seoseid luues, valdkondade õppesisu- ja tegevusi lõimides.
- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestatakse laste eripära, võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu jms.
- Õpetajad on lapse arengu suunajad ja loovad tingimused tema igakülgeks arenguks, võimaldades tunda rõõmu tegutsemisest.
- Last motiveeritakse tunda rõõmu enda ja teiste õnnestumistest ning tulema toime ebaõnnestumistega, suunates oma tegevust analüüsima ja tulemuslikkust hindama.
- Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, küsides mida ta antud teema kohta juba teab, mida uut tahaks või saaks teada õppeprotsessi käigus.
- Lapsevanemal ja lastealal on ühine vastutus lapsele soodsa arengukeskkonna loomise, tema arengu ja õppimise toetamise eest, mis eeldab mõlemalt

- poolelt partnerlussuhete loomist ja eesmärgipärast koostööd.
- Lapsed õpivad aktiivselt mängu kaudu.

2.4 Õpikäsitlusest seoses laste arengu hindamisega

- Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima.
- Laps arutleb omandatud teadmiste ja oskuste üle.
- Laps hindab oma tegevuse tulemuslikkust.

2.5 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lõimivad tegevused

Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Selle kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse kuulamist, kõnelemist, vaatlemist, uurimist, võrdlemist, arvutamist ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevusi.

Lapse põhitegevuseks on MÄNG.

Õppe- ja kasvatustegevus toimub läbi mängu kasutades erinevaid meetodikaid ja nende elemente (õuesõpe, avastusõpe, projektiõpe, Hea Algus) ning IT- ja robotikavahendeid lõimides järgnevaid valdkondi:

- mina ja keskkond;
- keel ja kõne;
- matemaatika;
- kunst;
- muusika;
- liikumine;
- ujumine.

2.5.1 VALDKOND MINA JA KESKKOND

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- väärtustab enda kui ka teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ja ohutult;
- väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkonna Mina ja keskkond sisu:

- sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad ja kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond;
- looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond ja selle mõju tervisele, inimese mõju loodusele.

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel ja kavandamisel:

- valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ja kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- aastaringselt viiakse võimalikult palju tegevusi läbi õues;
- lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama, küsimustele vastuseid leidma ja märgatust ning kogetust järelt tegema;
- suunatakse last vahendeid ja materjale säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps:

1,5-3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
Sotsiaalne keskkond				
Mina, perekond ja sugulased, kodu.				
<p>*teab oma nime; *näitab sõrmedel oma vanust; *tunneb ära oma pereliikmed ja küsimisel oskab öelda, kes nad peres on (ema, isa, õde, vend, vanaema, vanaisa) *teab, kas ta on poiss või tüdruk.</p>	<p>*ütleb oma ees- ja perekonna nime; *ütleb oma vanuse või näitab sõrmedel; * teab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend, vanaema, vanaisa, nende nimesid ja koduseid toimetusi.</p>	<p>*teab oma ees- ja perekonna nime; *ütleb oma vanuse; *teab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend, vanaema, vanaisa, nende nimesid ja koduseid toimetusi.</p>	<p>*oskab öelda oma ees- ja perekonna nime, vanust ja sugu; *kirjeldab oma kodu, perekonda (pereliikmed + onu ja tädi, pereliikmete nimed ja perekonnanimed) ning teab vanemate ameteid.</p>	<p>*tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huve jms; *kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone; *teab oma kohustusi ja õigusi.</p>
Lasteaed, kool, ametid				
<p>*teab rühma õpetajate ja õpetaja abi eesnime; *nimetab esemeid ning mänguasju, nimetamisel osutab neile; *orienteerub ruumis ja mänguväljakul ega lahku sealt omapäi; *teab ruumide otstarvet; *teab, kus asuvad tema kapp, voodi ja pott.</p>	<p>*teab temaga tegelevate õpetajate ja õpetaja abi eesnime; *nimetab oma rühma nime; *nimetab oma rühmakaaslaste nimesid; *nimetab rühmas olevaid esemeid; *matkib lihtsamaid töövõtteid; *osaleb jõukohasel viisil täiskasvanute tegevuses; *asetab töövahendid ja mänguasjad kokkulepitud kohta.</p>	<p>*teab õpetajate ja õpetaja abi ametite nimetust (rühma-, muusika- jt. õpetajad), oskab kirjeldada nende tööd; *teab oma lasteaia nime; *teab oma, võõra ja ühise tähendust.</p>	<p>*teab nimepidi töötajaid ja nende tegevusi; *nimetab oma lasteaia nime; *Teab oma rühma reegleid. *kirjeldab oma tegevusi ja mängu; *kirjeldab üldtuntuid elukutseid; *loetleb tundumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid; *põhjendab mängu- või töökoha koristamise vajadust.</p>	<p>*teab lasteaia aadressi; *teab ja järgib rühma ja lasteaia reegleid; *teab, et kool on õppimise koht; *nimetab, mille poolest lasteaed koolist erineb; *nimetab erinevaid elukutseid ja nende vajalikkust; *mõistab töö ja vastutuse tähtsust; *teab raha otstarvet.</p>

Kodumaa, eesti rahva tähtpäevad ja kombed

<p>*eristab Eesti lipul sinist, musta ja valget värvi; *nimetab pühadega seotud tegevusi.</p>	<p>*teab Eesti lipu värve; *teab mõnda rahvakalendri tähtpäeva (jõulud, jaanid) ja nimetab pühadega seotud tegevusi; *räägib oma sünnipäevast.</p>	<p>*nimetab Eesti lipu värve; *teab tuntumaid rahvakalendri tähtpäevi ja kirjeldab nendega seotud tegevusi; *räägib oma pere tähtpäevadest.</p>	<p>*teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid; *nimetab riigi pealinna; *nimetab sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp; *nimetab erinevaid rahvusi oma rühmas; *kirjeldab tuntumaid rahvakalendri tähtpäevi ja nendega seotud kombeid ja tegevusi (vastlad, mardid, kadripäev, jõulud); *kirjeldab perekondlikke tähtpäevi.</p>	<p>*nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone; *näidab Eesti kaardil oma kodukohta; *teab Eesti Vabariigi presidendi nime; *nimetab teisi rahvusi, keeli ja mõningaid nende kombeid; *nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Leedu, Rootsi, Soome, Venemaa); *tunneb tuntumaid eesti rahva traditsioone ja kombeid; *teab erinevaid tähtpäevi (emakeelepäev, sõbrapäev, lastekaitsepäev jne); *kirjeldab tähtpäevi oma lasteaia või kodus; *nimetab riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone.</p>
---	--	---	--	--

Üldinimlikud väärtused, üldtunnustatud käitumisreeglid, sõprus ja hoolivus

<p>*teab mõistete hea ja paha tähendust; *lepib tuttava täiskasvanu eemaldumisega ja jätkab tegevust; *meeldetuletamisel palub ja tänab; *meeldetuletamisel tervitab ja jätab hüvasti; *nimetab oma sõprade nimed; *lohutab tähelepanu</p>	<p>*täidab täiskasvanu korraldusi; *käitub avalikes kohtades viisakalt; *lohutab haiget saanud sõpra; *meeldetuletamisel oskab andeks paluda.</p>	<p>*palub keerulisemates toimingutes abi; *vestleb täiskasvanutega; *töötab omaette 10 – 15 minutit; *palub andeks ilma meeldetuletuseta; *ootab oma järjekorda; *räägib oma tunnetest; *küsib luba asjade kasutamiseks.</p>	<p>*nimetab sõbra positiivseid omadusi; *lohutab ja abistab sõpra; *oskab andeks anda ja leppida; *märkab kaaslast ja arvestab teistega; *väljendab oma emotsioone (rõõm, mure); *põhjustab mängu- või töökohta korrastamise</p>	<p>*teab mõistete ausus ja austus tähendust ning oskab vastavalt käituda; *järgib käitumisreegleid erinevates olukordades; *mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest; *loob ja hoiab sõprussuhet, teab sõpruse tähtsust, oskab kirjeldada sõbraks olemist; *kirjeldab tundeid, mis</p>
--	---	--	--	--

pööramisel sõpra.			vajadust; *teab mõistete õige ja vale tähendust; *teab üldtuntud viisakusreegleid; *tunneb ja järgib lauakombeid; *tunneb ja järgib lasteaia reegleid; *märkab ja kirjeldab inimeste erinevusi (keel, rass, vanus, tervis) ning arvestab nendega.	tekivad tülitsedes ja leppides; *kirjeldab oma emotsioone ja tundeid; *mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused.
-------------------	--	--	--	--

Tervis

Inimkeha tundmine ja tervishoid, tervise väärtustamine

*osutab küsimisel peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele; *meeldetuletusel peseb enne sööki käsi; *nimetab mõningaid toiduaineid (leib, piim, mahl) ja toite (supp, puder);	*osutab ja nimetab oma keha osasid (pea, käed, jalad, nina, silmad, suu, kõrvad, kõht, selg); *teab, et enne sööki ja pärast WC-s käimist tuleb pesta käsi; *teab hammaste hooldamise viise ja vahendeid; *nimetab toiduaineid ja toitu, mida sööb (supp, praad, magustoit, salat).	*nimetab ja näitab oma kehaosi (küünarnukk, põlv, kael, õlad); *peseb enne sööki ja pärast WC-s käimist käsi; *nimetab toiduaineid, mis on tervisele kasulikud; *teab, et õues viibimine ja liikumine on tervisele kasulikud.	*nimetab kehaosasid ja teab nende vajalikkust; *nimetab inimese siseorganeid (süda, kopsud, magu); *pesta ennast ise täiskasvanu juhendamisel; *teab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine); *nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev; *nimetab tervist hoidvaid tegevusi (tervislik toitumine, liikumine, uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted).	*nimetab mõningaid inimese siseorganeid ja teab, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne ja kuidas neid tervena hoida; *järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist; *nimetab toiduaineid, mida on vaja süüa rohkem ja mida vähem, et olla terve *oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;
--	--	--	---	---

Ohuallikad ja ohutu käitumine , turvalisus

<p>*teab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid); *teab, et kuum toit (jook) ja lahtine tuli on ohtlikud.</p>	<p>*nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid, nõel, tööriistad); *teab ohtlikke tegevusi (trepil kõndimine, kuuma toidu ja joogi tarbimine, lahtise tule puutumine, üksinda tänavale minemine).</p>	<p>*nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (trepid, rõdu, aknad, kuum toit, lahtine tuli); *nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (jää jooksmine, kaaslane tõukamine, üksinda ujumine, asjade kõrgelt võtmine).</p>	<p>*nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (ravimid, terariistad, tundmatud vedelikud, elekter, veekogud, ehitised); *nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud ja põhjendab miks (talvel jääle minek, ujumine täiskasvanu järelvalveta, mängimine ohtlikes kohtades, rattasõit kiivrita); *teab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole; *teab, miks ei tohi võõraga kaasa minna.</p>	<p>*kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist; *teab hädaabi numbrit 112 ja oskab seda kasutada; *teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, viga saanud kaaslane); *julgeb keelduda tegevusest, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik; *selgitab, kuidas käituda eksinuna linnas või metsas.</p>
--	--	--	--	---

Tehiskeskkond

Ehitised, sõidukid

<p>*eristab liiklusvahendeid (auto, lennuk, laev jne); *eristab ehitisi (maja, laut, kool jne);</p>	<p>*nimetab sõidukeid (auto, buss, rong, lennuk, laev); *tunneb ära oma kodu ja lasteaia, tuttavad teenindusasutused (kauplus).</p>	<p>*kirjeldab kodumaja omapära: maja osad, nende otstarve, ruumid ja nende sisustus; *nimetab erinevaid ruume lasteaias; *nimetab lasteaia õuealal olevaid vahendeid ja teab, milleks ja kuidas neid kasutatakse; *teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid ning nimetab nende otstarvet.</p>	<p>*kirjeldab erinevate elumajade omapära: maja osad, nende otstarve, ruumid ja nende sisustus; *nimetab erinevaid ruume lasteaias ning teab nende otstarvet; *kirjeldab lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid; *kirjeldab eriotstarbelisi sõidukeid ja teab nende ülesandeid ja tähtsust.</p>	<p>*kirjeldab vanaaja kodu ja selle sisustust, teab mis on kõrvalhooned ja nende otstarvet; *nimetab maja ehituseks vaja minevaid materjale; *nimetab teenindusasutusi ja nende vajalikkust (kauplus, juuksur, polikliinik jne); *nimetab kodukoha olulisi ehitisi; *nimetab ja kirjeldab erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraana, prügiauto, kiirabi).</p>
---	---	---	---	--

Kodumasinad, jäätmed				
*eristab mõningaid kodumasinaid (külmkapp, pesumasin, tolmuimeja jne); *teab, et prügi pannakse prügikasti.	*nimetab kodus kasutatavaid kodumasinaid ja elektroonikat; *teab, et prügi ei visata maha, vaid pannakse kokkulepitud kogumiskohta (prügikast, kott).	*nimetab kodumasinaid ja elektroonikat ning teab nende otstarvet; *teab, et prügi sorteeritakse.	*kirjeldab kodumasinaid ja elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte; *kirjeldab, kuidas tema kodus prügi sorteeritakse ja sorteerib seda lasteaias.	*kirjeldab kodumasinaid ja elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte (kirjeldused täpsemad); *teab prügi sorteerimise vajalikkust (paber, plast, patareid, toidujäätmed); *kirjeldab asjade korduva kasutamise võimalusi; *mõistab asjade säästlikku kasutamist.
Ohutu liiklemine, turvalisus				
*eristab valgusfooril punast, kollast ja rohelist värvi; *teab, et tänaval tuleb hoida täiskasvanu käest kinni.	*teab valgusfoori ja tunneb rohelist ja punast tule tähendust; *teab mõisteid sõidu- ja kõnnitee; *teab helkuri kasutamise vajalikkust; *teab, et rattaga sõites on vajalik kiiver.	*teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver, sõitmiskoht); *tunneb valgusfoori tulede tähendust; *teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda); *teab mõisteid sõidu- ja kõnnitee ning kuidas seal liigelda; *teab helkuri kasutamise vajalikkust ja põhjendab seda; *teab, miks peab istuma turvatoolis.	*teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ning nende tähendust; *oskab sõiduteed ületada jalgrattaga (ratas käekõrval); *teab lihtsamate liiklusmärkide tähendust; *oskab ühissõidukis käituda; *teab turvavöö ja turvatooli vajalikkust; *oskab kirjeldada ohutut liiklemist erinevates ilmastikuoludes (libedal teel, vihmas, tuisus, pimedas); *selgitab, kus ja kuidas helkurit kanda.	*kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm; *teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda; *kirjeldab oma teekonda kodust lasteaeda *teab, kuidas kasutada turvavarustust rulluiskeudega ja rattaga sõites ja kus on ohutu sõita; *teab, kuhu kinnitada helkur.

Looduskeskkond

Kodukoha loodus ja loodust mõjutavad tegurid

<p>*tunneb ära mõne kodulooma ja mõne metslooma; *teab, et linnud lendavad ja tunneb lindude kehaosi; *teab loomade kehaosi; *teab, mis on puu ja mis on lill; *tunneb rõõmu õues viibimisest ja seal tegutsemisest.</p>	<p>*nimetab lilli, puid, põõsaid, metsa, muru jne; *nimetab tuttavat looma ja tema kehaosi; *nimetab tuttavat lindu; *teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (kodus); *nimetab tuttavaid putukaid (lepatriinu, kärbes, sipelgas, mesilane); *eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi; *nimetab tuttavaid lilli; *teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu.</p>	<p>*nimetab tuttavaid loomi, kirjeldab nende välimust ja teab nende elukohta; *teab nimetada mõnda lindu, teab, mida linnud söövad; *teab putukate elupaiku (taru, pesa); *nimetab tuttavaid puid, lilli, puu- ja köögivilju.</p>	<p>*nimetab oma kodukoha olulisemat veekogu (meri, jõgi, järv); *nimetab ja kirjeldab tuntumaid seeni, teab mõisteid söögi- ja mürgine seen; *nimetab tuttavaid loomi, kirjeldab nende välimust, teab nende elukohta ja mida nad söövad; *teab putukate elupaiku (ämblikuvõrk); *nimetab ning kirjeldab tuttavaid puid, lilli, puu- ja köögivilju; *teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust, soojust ja õhku; *kirjeldab erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele ja inimesele.</p>	<p>*kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi; *teab loomade käitumise erinevusi eri aastaegadel (talveuni, lindude ränne jne); *selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust elus loodusele.</p>
--	---	---	---	--

Muutused looduses

<p>*iseloomustab ööd (on pime) ja päeva (on valge); *teab, et talvel on külm (sajab lund) ja suvel on soe (paistab päike).</p>	<p>*teab öö ja päeva mõistet; *nimetab talvele ja suvele iseloomulikke ilmastikunähtusi (sajab lund – vihma, päike paistab).</p>	<p>*teab ööpäeva osasid (hommik, päev, õhtu, öö); *nimetab kevadele ja sügisele iseloomulikke nähtusi; *kirjeldab erinevaid ilmastikunähtusi.</p>	<p>*iseloomustab päeva ja öö vaheldumist ning seostab seda taimede ja loomade tegevusega; *nimetab kõiki aastaagu ja iseloomustab neid; *nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid; *teab õhu vajalikkust ja</p>	<p>*kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring; *seostab muutusi looduses aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada; *selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja</p>
--	--	---	---	--

			kasutamist.	päeva vaheldumisest; *selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhktaimedele, loomadele ja inimestele tähtsad.
Inimese mõju loodusele				
*mõistab, et oksid ei tohi murda, liiva laiuli loopida; *teab, et prügi visatakse prügikasti.	*mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks; *teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta.	*mõistab, et vett on vaja kokku hoida; *teab, et inimene saab talvel loomi ja linde aidata; *mõistab puhtuse hoidmise tähtsust.	*mõistab, et elektrit on vaja kokku hoida; *hoiab enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jm.	*suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt; *mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale.

2.5.2 VALDKOND KEEL JA KÕNE

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
- tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Valdkonna Keel ja kõne sisu:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine, kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse keelevahendeid kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel ja oma tegevuse kavandamisel;
- peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes ning lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;

- suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuse kaudu kirjandust mõistma ja hindama;
- ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi ning lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskuseid (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps:

1,5-3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
Sõnavara, hääldamine, grammatika				
<p>*hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna;</p> <p>*hääldab sõnades õigesti lihtsamaid häälikuid: nt a, e, i, o, u, p, m, t, l;</p> <p>*kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2-silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris;</p> <p>*hääldab õigesti enamikku häälikutest (eranditeks võivad olla r, s, k, õ, ü).</p>	<p>*kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3-silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris;</p> <p>*hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (nt-nt, -lt,- mp jne).</p>	<p>*hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid;</p> <p>*hääldab õigesti 3-4-silbilisi tähenduselt tuttavaid sõnu;</p> <p>*hääldab õigesti hääliku ühendeid 1-2 silbilistes tuttava tähenduslikes sõnades;</p> <p>*hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (taburet, banaan, diivan);</p>	<p>*hääldab oma kõnes ning etteõeldu kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tähenduselt tuttavaid sõnu;</p>	<p>*hääldab oma kõnes ja etteõeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;</p> <p>*hääldab õigesti võõrhäälikuid (f, š) tuttavates sõnades (nt fanta, šokolaad);</p> <p>*hääldab etteõeldu kordamisel õigesti tähenduselt võõraid sõnu;</p>
<p>*kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu (umbes 50) tuttavas situatsioonis;</p> <p>*kasutab nimi- ja tegusõnu (nt näu pro kiisu, anna, opa pro võta sülle), ase- ja määrsõnu (nt siia, seal, nii);</p> <p>*mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas situatsioonis;</p> <p>*kasutab tuttavas</p>	<p>*kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi;</p> <p>*kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega laps on kokku puutunud;</p> <p>*kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu;</p> <p>*kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (lapsed, riided);</p>	<p>*mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi (kuusk, kask – puud; tuvi, kajakas – linnud);</p> <p>*kasutab kõnes objektide osade/detailide nimetusi (käpad, saba, rool);</p> <p>*kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (tuttmüts, kelgumägi) ja tuletisi (täpiline, laulja);</p>	<p>*kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (lühike-pikk, must-puhas);</p> <p>*kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (arg, kaval, igav);</p> <p>*kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu (hommik, päev, õhtu, öö);</p> <p>*moodustab vajadusel sõnu</p>	<p>*kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu eile, täna, homme;</p> <p>*kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu (jookseb, lippab, sibab);</p> <p>*mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (joonistaja, joonistus, jooneline);</p> <p>*kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (veereb –</p>

<p>situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2-sõnalisi lauseid (nt.miku õue pro mikk tahab õue minna); *kasutab üksikuid käände- ja pöördvorme juhuslikult mõne sõna puhul (nt ainsuse omastav, osastav, tegusõna 3. pööre); *kasutab sõnu enamasti ühes, üksikuid sõnu juhuslikult 2-3 vormis; *väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus (ei taha), kuuluvus (tädi lusikas), asukoht (emme siia), omadus (auto katki), subjektiobjekti suhe (issi anna pall).</p>	<p>*kasutab tagasõnu (all, peal, sees, ees, taga) ruumisuhete tähistamiseks; *mõistab ja kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5-sõnalisi lihtlauseid; *kasutab oma kõnes õigesti enamikku käändevorme; *kasutab oma kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (joonista, istu); *kasutab oma kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme (sõidab, laulavad); *kasutab oma kõnes õigesti tegusõna ma- ja da-tegevusnime (hakkame mängima, ei taha mängida).</p>	<p>*kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid; *kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid; *kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (sõitis, laulsid).</p>	<p>uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (tikkudest maja – tikumaja); *kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid; *kasutab oma kõnes nud- ja tud-kesksõnu (söödud, söönud); *kasutab oma kõnes omadussõna võrdlusastmeid (suur-suurem-kõige suurem); *kasutab tingivat kõneviisi (mängiksin); *ühildab sõnu arvus (karud söövad) ja käändes (ilusale lillele, punase palliga); *kasutab oma kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (ilusatel lilledel).</p>	<p>veeretab, sõidab – sõidutab); *nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt kaks sõna (lilled – tulp, roos). *selgitab kuulnud kujundlike väljendite (tuul ulub, kevad koputab aknale) tähendust oma sõnadega ja/või toob enda kogemusega seotud näiteid; *kasutab kõnes mõningaid abstraktse so mittekogetava tähendusega sõnu; *kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu; *liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnu; *kasutab õigesti aja- ja ruumisuheteid väljendavaid sõnu (vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast); *mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (sõidukid, elusolendid tähtpäevad, kehaosad); *kasutab oma kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (saab lauljaks, jookseb kivini); *märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (lugeb pro</p>
--	---	---	---	--

				<p>loeb, mõmmi maga pro mõmmi magab, lillene pro lilleline, seen kasvab all kuuse pro seen kasvab kuuse all) ja osutab neile;</p> <p>*kasutab oma kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi (loetakse, pesti);</p> <p>*kasutab oma kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses, sh harva esinevaid käändevorme (olev kääne - arstina);</p> <p>*kasutab oma kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides (kohakäänded ajasuhete väljendamiseks - hommikust õhtuni);</p> <p>*kasutab oma kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (palju linde, konni, autosid);</p> <p>*kasutab oma kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (poeb- pugema, siga - sead);</p> <p>*kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust, eesmärki.</p>
suhtlemine, jutustamine kuulamine				
*vastab täiskasvanu küsimusele ja korraldusele tuttavas situatsioonis mingi	*osaleb dialoogis, esitab küsimusi, vastab vajadusel rohkem kui ühe lausega;	*kommenteerib enda ja kaaslase sooritatud tegevust (räägib, mida tehti) 2-3	*kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud	*annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste / korralduste abil

<p>tegevuse, häälsuse või 1-2-sõnalise lausega.</p>	<p>*kommenteerib enda ja/või kaaslase tegevust tegevuse käigus 1-2 lausega; *mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega; *loeb peast või kordab järele 1-2-realist luuletust.</p>	<p>lausega; *räägib 2-3 lausega mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest; *räägib 2-3 lausega meeldivast mänguasjast (mis see on, kust see asi on saadud, miks see meeldib); *jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lause; *loeb peast või kordab järele 2-3-realist luuletust või liisusalmi.</p>	<p>sündmust; *annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausetega; *jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausega (mida tegi kodus pühapäeval); *loeb peast 2-4 realisi liisusalme/luuletusi; *mõistab ka teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega.</p>	<p>üksteisega seotud lausetega (seob peamiselt väljenditega ja siis, siis, ja); *räägib oma kogemusest seotud lausetega (seob peamiselt väljenditega ja siis, siis, ja); *kirjeldab (jutustab oma sõnadega) kuulnud teksti sündmuste järgnevust ja põhjusi ning tegelaste käitumist; *jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi, andes edasi põhisisu ja olulised detailid; *tuletab mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduva info; *räägib sellest, mida hakkab tegema (planeerib välikõnes tuttavaid tegevusi); *laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust, sündmust); *kirjeldab sündmust enda ja teiste positsioonilt; *parandab ja täpsustab oma teksti jutustamise käigus.</p>
<p>*kasutab suhtlemisel peamiselt mitteverbaalseid vahendeid</p>	<p>*kasutab erinevat intonatsiooni ja hääle tugevust sõltuvalt</p>	<p>*algatab ise aktiivselt suhtlust; *suhtleb meelsasti ja</p>	<p>*algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool</p>	<p>*räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta; *kasutab ja mõistab</p>

<p>(osutamist) koos üksikute sõnadega; *vastab täiskasvanu suhtlemisalgatusele mingi tegevuse, häälightsuse või sõnaga; *suhleb täiskasvanuga esemelise tegevuse käigus; *eelistab suhtlemisel partnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut.</p>	<p>suhtluseesmärgist (teatamine, küsimine, palve); *väljendab oma soove ja vajadusi, küsib infot, vastab dialoogis küsimusele; *suhleb aktiivselt tegevuse ja esemelise mängu käigus; *räägib endast minavormis; *kasutab nii mõistmisel kui suhtlemisel peale kõne ka mitteverbaalseid vahendeid (žeste, näoilmet, osutamist).</p>	<p>aktiivselt eakaaslastega koostegevuses; *küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta; *annab vestluses edasi asjasse puutuvat infot.</p>	<p>tegevussituatsiooni (vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal); *esitab tunnetusliku sisuga küsimusi; *kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääle tugevust; *kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid meeldetuletamisel.</p>	<p>suhtlemisel nalja, narritamist; *püsib teemas, vajadusel läheb kaasa teiste algatatud teemamuutusega; *kasutab dialoogis erinevaid suhtlemisstrateegiaid (veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtlemiseesmärkidest; *valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps – täiskasvanu) ja/või suhtlusolukorrast (kodu, võõras koht); *mõistab kaudseid ütlusi (ruumis on aken lahti. otsene ütlus: pane aken kinni!; kaudne: mul on jahe.); *suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid.</p>
---	---	---	---	--

lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus

<p>*vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamisega pildile või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta.</p>	<p>*vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ja kommenteerib pilte; *kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste; *eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (tass-kass, pall-sall, tuba-tuppa), osutades pildile või</p>	<p>*tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise-järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas; *tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti; *matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga.</p>	<p>*tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades; *kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul); *kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega</p>	<p>*häälib täiskasvanu abiga 1-2-silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu; *määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) häälikuühendita sõnas; *kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid ridu (koli-kolli (III v.); koli-kolli (II v.); koli-kooli (III v.); koli-kooli (II v.);</p>
--	---	---	--	--

	objektile.			<p>*loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (poe- ja tänavanimed, sildid); *nimetab ja kirjutab enamikke tähti; *veerib 1-2-silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb aimamisi; *häälib õigesti 1-2-silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu; *kirjutamisel märgib õigesti 1-2-silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikstruktuuri; *eristab häälikuühendita sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut; *jagab kuuldud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid (klotse, nööpe); *muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri; *tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.</p>
--	------------	--	--	--

2.5.3 VALDKOND MATEMAATIKA

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- tunneb lihtsamaid ajamõisteid ning kirjeldab ja järjestab oma igapäevategevusi;
- mõtestab loendamistegevust ja olulisemaid seoseid arvude reas;
- mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid
- näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Valdkonna Matemaatika sisu:

- hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- suurused ja mõõtmine;
- geomeetrilised kujundid;
- orienteerumine ajas ja ruumis.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- innustatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama ja kujundama ning selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi ning oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ning kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist erinevates objektides sarnaste ja erinevate tunnuste ning omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps:

1,5-3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
Hulgad, loendamine, arvutamine, arvud				
<p>*rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse alusel hulgaks; *leiab erinevate esemete hulgast üks ja palju; *loendab asju 3 piires ja vastab küsimusele mitu on?; *leiab sarnaste esemete paarid; *ühendab eseme ja pildi;</p>	<p>*rühmitab esemeid ja olendeid ühe tunnuse alusel; *otsustab, kas ese kuulub/ei kuulu moodustatud hulka; *võrdleb esemete hulki paaridesse (üksühesesse vastavusse) seades ning saab teada, et esemeid on hulkades ühepalju (võrdselt); *loendab 5 piires ja tunneb arvude rida viieni;</p>	<p>*rühmitab ja võrdleb kujundeid vormi, suuruse, värvuse vms järgi; *loendab 10-ne piires ja tunneb arvude rida kümneni; *tutvub numbrimärkidega 1-10; *paneab kokku kahe hulga esemeid ja liidab (3 piires); *võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab (3 piires);</p>	<p>*võrdleb hulki (on rohkem kui, on vähem kui, on võrdsed); *rühmitab hulki kolme erineva tunnuse järgi; *loendab 12-ne piires ja teab arvuderida 12-ni; *loendab arve edasi-tagasi 10-ne piires; *oskab nimetada antud arvule eelnevat ja järgnevat arvu; *kasutab kõnes õigesti järgarvu ja oskab vastata küsimusele mitmes?; *lahendab matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga põhjal (liidab ja lahutab);</p>	<p>*võrdleb hulki, kasutades mõisteid rohkem, vähem, võrdselt; *mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvudereas; *teab arvude 1-12 järjestust, tunneb numbrimärke ja oskab neid kirjutada; *liidab ja lahutab 10 piires ja kasutab vastavaid sümboleid (+, -, =); *oskab koostada matemaatilisi jutukesi kahe hulga põhjal;</p>
Suurused ja mõõtmine				
<p>*näeb ja leiab esemetes erinevusi (n suur-väike);</p>	<p>*võrdleb ja järjestab kaks eset suurustunnuste alusel (n laius, pikkus, kõrgus, paksus);</p>	<p>*võrdleb kolme eset suurustunnuste alusel, kirjeldades neid vastavate mõistetega; *mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga;</p>	<p>*leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema, väiksema, sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades; *mõõdab pikkust, laiust, kõrgust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahendiga ja väljendab tulemuse arviliselt; *järjestab paksuse ja raskuse järgi; *järjestab kolm eset, nähtust</p>	<p>*teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte (cm, m, km), massimõõtu kg, ning mahumõõtu liiter; *teab käibelolevaid rahaühikuid ning kasutab neid mängutegevuses; *mõõdab raskust ja mahtu kokkulepitud mõõtevahenditega;</p>

			ühe tunnuse järgi (näit. suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi kasvavas-kahanevas järjekorras; kiiruse, heledusaste, temperatuuri jm järgi);	
Geomeetrilised kujundid				
*leiab samasuguse kujundi peale, kõrvale või sisse asetamise teel; * eristab kompimise ja veeretamisega ümmargusi ja kandilisi esemeid (sh ringi ja ruutu);	*tunneb/nimetab ringi, kolmnurka ja nelinurka ning leiab sarnaseid kujundeid ümbritsevast; *tutvub mõistetega külg, nurk;	*näeb ja oskab kirjeldada ruudu ja ristküliku sarnasusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast; *laob geomeetrilistest kujunditest erinevaid kujutisi, pilte, mustreid; *tutvub mõistega pool (näit. poolring, poolkera);	*laob geomeetrilistest kujunditest kordustega mustrit (mustrirütm); *kujutab geomeetrilisi kujundeid paberil (ring, ruut, ristkülik, kolmnurk);	*kujutab geomeetrilistest kujunditest mustreid suureerudulisel paberil; *eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik, kolmnurk);
Orienteerumine ajas ja ruumis				
*matkib mängus öö ja päevaga seotud tegevusi; *osutab pildil öisele ja päevasele tegevusele, nimetab iseloomulikku; *juhendamisel paigutab esemed üksteise sisse/peale; *juhendamisel paigutab esemeid teise isiku või eseme suhtes üles/all, ette/taha/kõrvale; *oriendeerub oma kehal ja näitab mis asub ülal-all, kõrval, ees-tagas.	*teab ööpäeva osi (hommik, päev, õhtu, öö) ja kirjeldab oma tegevusi vastavatel päeva osadel; *tutvub mõistetega eile, täna, homme; *eristab mõisteid kiiresti/aeglaselt; *eristab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid; *tutvub mõistetega talv, kevad, suvi, sügis; *määrab eseme ja teiste laste asukohta enda suhtes (all/peal, ees/taga, kõrval); *määrab tasapinnal ülemise ja alumise osa.	*määrab vasakut ja paremat poolt; *eristab mõisteid eile, täna, homme; *tutvub nädalapäevade nimetustega; *tunneb ära aastaajad vastavalt nende iseloomulikele tunnustele, nimetab aastaagu; *määrab enda asukohta asjade / teiste laste suhtes (all, peal, kohal, keskel, äärel, ees, taga); *määrab enda paremat ja vasakut poolt; *leiab juhendist lähtudes enda	*eristab mõisteid varsti, hiljem, kohe; *teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi ja kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel; *tutvub kuude nimetustega; *teab aastaegade järjestust ja kirjeldab nende järgnevust (aastaring); *oriendeerub ruumis, õues juhendite järgi; *teab, et kellaga mõõdetakse aega; *määrab eseme asukohta teise eseme suhtes (all-peal, kohal, keskel, äärel, vasakul-	*teab kuude nimetusi ja paigutust aastaringis (kevad-, suve-, sügis- ja talvekuud); *teab enda sünnikuud ja -päeva *teab mõistet kalender; *koostab päevakava; *määrab kellaega täistundides; *kasutab kõnes õigesti sõnu enne-praegu, hiljem-varem, noorem-vanem; *oriendeerub tasapinnal (paberil); *koostab lihtsamaid skeemiplaane; *on omandanud algteadmised

		asukoha (nt astu kaks sammu otse edasi, siis kolm sammu paremale jne); *määrab tasapinnal (paberil) keskkoha.	paremal).	robotikas.
--	--	--	-----------	------------

2.5.4 VALDKOND KUNST

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb huvi kunsti vastu;
- tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja –võtteid;
- kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkonna Kunst sisu:

- kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlusel tehtud tähelepanekuid;
- kasutakse teemasse sisse elamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- arvestatakse, et lapsele jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse osana, joonistatakse nii paberile,

kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;

- suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödese tolerantsu suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps:

1,5-3aastased	3-4aastased	4-5aastased	5-6aastased	6-7aastased
Kujutamine ja väljendamine				
*tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest; *väljendab end kritseldades ja kujundid on osaliselt äratuntavad; *leiab ümbritsevast sinise, punase, roheline värvi;	*tunneb rõõmu kunsti loomise protsessist; *kujutab naturile sarnaseid, lähedasi esemeid, objekte, inimest (nn peajalgseid); *kujutab tuttavaid esemeid, nähtusi, oma sümbolite abil; *eristab põhivärve ning lisaks rohelist, valget, musta;	*keskendub väljendatavale ja tööprotsessile, mistõttu võib end unustada maalima ühe värvitooniga; *võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb ka oranži, pruuni, roosat, violetset värvi;	*kujutab naturist inspireeritud objekte isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks; *kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt; *valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid; *avaldab oma kunstiteose kaudu enda nägemust; *tunneb beeži värvitooni;	*kujutab äratuntavalt ja sarnaselt kujutatud objektiga; *kasutab loovalt geomeetrilisi vorme ja kujundeid keerukamate kombinatsioonide ülesehitamiseks; *püsib valitud teemas ja interpreteerib seda isikupäraselt; *rõhutab kõige tähtsamat oma töös värvitoonide, suuruse või asukoha valikuga; *tunneb ja nimetab ümbritsevas esinevaid värvitoone (nt beež, tinahall, taevasinine jm);
Kujundamine				
*suunamise ja juhendamise toel kujundab tähtpäevakaarte sobivate motiividega; *kaunistab ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid täppide, joonte ja	*loob lihtsamaid mustreid, vajadusel toetub näidisele; *kaunistab enda loomingut ringide, spiraalide, joonte ja teiste kujunditega; *kasutab dekoratiivelementideks meelepäraseid looduslikke ja	*koostab elementidest lihtsa rütmiga mustreid; *kujundab tähtpäevakaarte sündmuse meeleoluga sobivate motiividega; *kasutab kaunistamisel ka šablooni, templit; *valib kaunistusmotiivi ja	*märkab keerukama mustri rütmi ja suudab seda jätkata; *aitab kujundada tähtpäevaselt interjööri; *kavandab ja planeerib kujunduse reklaamile, kuulutusele; *disainib rõivaid, ehteid jm;	*kujundab keerukamaid mustreid ja kaunistusmotiive, arvestades kaunistatava objektiga; *määrab koha, kuhu tema valmistatud kunstitöö sobib; *aitab kujundada tähtpäevadeks dekoratsioone;

dekoratiivelementidega;	tehismaterjale;	paigutab selle sobivalt;		
Voolimine				
*tükeldab, rullib, näpistab, surub kokku, veeretab voolimismaterjali; *vajutab voolimismaterjali teisi materjale; *teeb sõrme või abivahendiga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid;	*tükeldab ja liidab erinevaid vorme; *jäljendab õpetaja poolt ette näidatud voolimisvõtteid (rullimine, veeretamine, vajutamine); *ühendab erinevaid materjale; *kasutab voolimispulka;	*õõnestab ümarvormi süvendit põidlaga vajutades; *muudab voolimismaterjali kuju ehk teisendab vorme ka väljavenitamise ja surumise teel; *kasutab silumist, tasandamist ja detailide liitmist nii, et osade liitumiskoht saaks tugevalt toetatud; *kasutab voolimisel abivahendeid objekti iseloomulike tunnuste esiletoomiseks, kaunistamiseks. *loob reljeefseid pilte;	*modelleerib loovalt ja julgelt, kasutades koos naturile omastega ka fantaasiaelemente; *oskab edasi anda eseme osade suurusvahekordi, kehaosade asendit, lihtsamaid tegevusi; *valmistab juhendaja abiga lihtsamaid voolimismasse; *suudab panustada meeskonnatöösse, et luua mahukaid voolimistöid; *loob keerukamaid skulptuure, reljeefe;	*kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära; *kasutab omandatud oskusi, teadmisi ja voolimisvahendeid oma töö teostamisel; *kasutab materjale säästvalt; *viimistleb ja korrastab voolimistöid; *loob figuride ja vormide süžeelisi kompositsioone;
Joonistamine				
*joonistab spontaanselt, kritseldades; *tõmbab iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega (rasvakriidid, pliiatsid) erinevaid jälgi (täpid, jooned: vertikaalsed, horisontaalsed, spiraalsed), püsides paberil;	*tõmbab horisontaalseid ja vertikaalseid jooni sooviga jäljendada konkreetseid esemeid; *tõmbab erineva kuju ja suunaga, sealhulgas kaarjaid jooni;	*joonistab jooni ja kujundeid ühendades sümboleid, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks; *joonistab ja värvib pindu erinevate joonistusvahenditega, püüdes muuta joonte tihedust, jämedust, tugevust, suunda; *püüab vaatlusele toetudes kujutada inimfiguuri, kus on esindatud pea, nägu, keha, jäsemed; *püüab värvimisel püsida	*joonistab tuttavaid objekte ja esemeid ning arvestab proportsioonidega; *loob joonistusi fantaasia järgi; *joonistab plaane, skeeme, kujundab väikeste ja täpsete detailide abil edasiantavat; *kasutab joonistustes rahvusornamentikat; *kasutab joonistusvahendeid mitmekülgelt ja loob erinevaid pindu; *loob graafilisi pilte (nt	*kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid nende olemusest lähtuvalt; *sobitab joonistamisel ja pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid, paisuvaid ja ahenevaid, sirgeid ja looklevaid jne jooni; *värvib detaile kontuuri ületamata;

		<p>piirjoones; *katsetab graafikatehnikaid (nt kriipimine); *kasutab joonistusvahendeid liigse surveta.</p>	<p>tušijoonistus, vahakriibe);</p>	
Maalimine				
<p>* kannab aluspinnale värvi erineva laiusega pintslitega, erinevate vahenditega; *teeb näpuvärvidega punkte, jooni; *teeb templitega (k.a käsi, jalg jms) jäljendeid; *tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ja ümarvorme ning katab pindu;</p>	<p>*võtab suunamisel pintsli vajaliku koguse värvi ja loputab pintsli peale kasutamist; * teostab juhendamisel kliistrimaali, tilga- ja templitrükki; *tilgutab, niristab, valab, pritsib värvi aluspinnale;</p>	<p>*kasutab pintsli erinevalt: tõmbab erinevaid jooni, lisab erinevaid pintsli vajutusi; *võtab pintsli vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu; *teeb objektidele väiksemaid detaile pintsli vajutuste ja pintsli tõmmetega; *segab põhivärve;</p>	<p>*katsetab toonimist; *kasutab pildi sisu ja meeoleolu edastamisel koloriiti, loob kompositsioone; *saab hakkama aluspinna planeerimisega;</p>	<p>*segab värve uute toonide saamiseks; *kasutab töös erineva jämedusega pintsleid; *hoiab värve määrdumast; *kasutab maalimisel pintsli erinevalt (vajutused ja tõmbed pintsli otsa ja küljega); *kasutab maalimisel erinevaid maalimislaade;</p>
Meisterdamine				
<p>* rebib väikese ja pehme paberi küljest tükke ja suurt paberit kärstab väiksemaks ning saadud osadest moodustab kujutise, mille liimib aluspinnale; *kortsutab paberit; *puistab liimisele pinnale erinevaid väikeseid esemeid, kujundeid, objekte;</p>	<p>*kasutab liimipulka; *lõikab kääridega lihtsaid detaile (nt ribad); *kasutab erinevaid materjale ja ühendab neid, *rebib, kortsutab; *lükib paelale, oksale, traadile auguga esemeid; *laob suunamisel alusele enne liimimist detailidest objekti;</p>	<p>*lõikab kääridega paberist kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest; *teeb lihtsamaid voltimistöid, kollaaže, mosaiike, ehitisi erinevatest materjalidest; *lõikab volditud paberile lõikeid;</p>	<p>*valib meelepärased meisterdusvahendid ning neid omavahel ühendades või materjali kombineerides loob oma töö;</p>	<p>*kasutab osavalt kääre; *teeb lihtsamat õmblustööd, punumist, sõlmimist; *täiendab oma tööd seni kuni arvab selle valmis olevat. *valmistab meisterdusi mänguks, eksponeerimiseks, didaktilisteks ülesanneteks, dekoreerimiseks;</p>

Kunsti vaatlemine, vestlemine kunstist				
*leiab kritselduste hulgast kujundeid, millele annab nimetuse või millele toetudes räägib üksikute sõnadega oma tööst; *vaatleb illustratsioone, pilte, objekte, kaaslaste loomingut.	*kirjeldab enda teostatud töid, vajadusel toetub abistavale küsimusele; *näitab meelsasti teistele oma tööd kui kunstiteost; *vaatleb illustreeritud tekste, kunstnike loodud pilte ja vestleb nähtust suunavate küsimuste toel; *küllastab lasteaias toimuvaid näitusi.	*jutustab, mida on oma kunstiloomingus kujutanud, nimetab kasutatud materjale; *vaatleb kunstnike loomingut, illustratsioone ja vestleb nähtust, kasutades fantaasiat; *esitab kunsti kohta küsimusi, avaldab arvamust ja püüab seda põhjendada; *suhtub heasoovlikult kaaslaste loomingusse.	*räägib meelsasti enda kunstitöödest ja suudab loodu põhjal fantaseerida; *avaldab arvamust kunstnike loomingu kohta, esitab küsimusi ja vestleb kunsti teemadel; *selgitab omavalmistatud esemete otstarvet; *on tolerantne kaaslaste loomingu ja arvamuse suhtes; *märkab teoseid ja ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes detaile ja värvitoone ning tajub nende meeolelu.	*jutustab temaatilistes töödes tegelaste suhetest, tegevusest ja olustikust; *fantaseerib oma töös kajastuvale mineviku ja tuleviku; *kasutab illustratsioone, fotosid ja kunstnike loomingut oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.

2.5.5 VALDKOND MUUSIKA

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Valdkonna Muusika sisu:

- laulmine;
- muusika kuulamine;
- muusikalis-rütmiline liikumine;
- pillimäng.

Õppe-ja kasvatustegevust kavandamisel ja korraldamisel:

- on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaline tegevus;
- kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe-ja kasvatustegevuse valdkondades nagu Keel ja kõne, Kunst jne; muusika on igapäevaelu osa nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng,
- muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- muusikapalade (laulude, muusika kuulamise palade, tantsude ja mängude, pillilugude) valikul arvestatakse laste huve ning ea- ja jõukohasusega.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps:

1,5-3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
Laulmine				
*kuulab ja jälgib õpetaja laulu; *sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile; *laulab õpetajale kaasa korduvaid ja lihtsaid laulusõnu;	*huvitub laulisest tegevusest, püüab õpetajaga kaasa laulda; *osaleb laulude esitamises (plaksutab, mängib kehapillil kaasa koos õpetajaga); *laulab koos õpetajaga lihtsa teksti ja väikese ulatusega laule;	*laulab rühmaga samas tempos; *laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule; *laulab saateta lihtsaid lastelaule; *julgeb esineda solistina;	*laulab väljahingamisel loomuliku häälega ja esitab laule rühmaga samas tempos; *laulab peast koos teistega mõningaid laste ja rahvalaule; *laulab laule õige viisiga;	*laulab peast ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega eakohaseid rahva-ja lastelaule; *esitab laule nii rühmas kui üksi; *nimetab laulude teksti ja muusika autoreid; *laulab õpetaja käe järgi mõningaid astme- ja meloodiamudeleid;

Muusika kuulamine				
*tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast; *annab tagasisidet laulu tekstis esinenud tuttavatest sõnadest;	*reageerib emotsionaalselt kuulatud muusikapala iseloomule; *oskab edasi anda sõnu või mõtteid laulu tekstist;	*kuulab laulu ja muusikapala lõpuni; *väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud meeleolusid; *tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule ja tantse; *väljendab ennast loovalt liikumise kaudu;	*kuulab huviga laulu ja muusikapala; *iseloomustab muusikapala oma sõnadega või kujutab seda paberil; *tunnetab ja nimetab muusikapala meetrumit; *valib pille muusika iseloomustamiseks; *väljendab kuuldu muusikalis- rütmilise liikumise kaudu;	*tunneb ära lihtsamaid žanre (marss, laul, tants) ning eristab vokaal- ja instrumentaalmuusikat; *nimetab kuulsamaid heliloojaid, kelle teoseid on kuulanud; *iseloomustab kuulatud muusikat; *eristab õpitud pille tämbri ja kõla järgi;
Pillimäng				
*mängib kaasa rütmipille (kõlapulgad, kõrinad, väikesed tamburiinid) lauludele, muusika kuulamisaladele või tantsudele; *mängib koos õpetajaga rütmisaateid kehapillil;	*mängib kaasa muusikapalale meetrumit või rütmi; *sooritab lihtsaid kaasmänge kehapillil; *mängib kaasa rütmipille muusika kuulamisaladele ja rütmilis- muusikalisele liikumisele;	*mängib rütmipille muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks; *eristab rütmipille kuulates tämbri järgi; * osaleb laulule rütmisaate loomisel;	*osaledes ansamblimängus, alustab ja lõpetab koos teistega; *tunneb tämbri järgi ära õpitud meloodia ja rütmipille; *mängib rütmisaateid lasteriimidele ja lauludele;	*mängib kolme duuri kuuekeelsel kandelil; *mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel saateid (kõlaplaadid, agoogo, ksülofon, metallofon, cabasa, caziz, kellamäng); *improviseerib plaatpillidel pentatoonika astmetel;
Rütmiline liikumine:				
*hoiab ringi ümber suurema eseme nt. vaiba; *kasutab tantsides otsegaloppi-, jooksu- või kõnnisammu. *sooritab liigutusi eritasanditel.	*liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit; *liigub ringjoonel koos rühmaga otse ja külgalopiga; *oskab hoida ringjoont käest kinni ja avatult; *sooritab lihtsaid tantsulisi liikumisi.	*väljendab loovalt muusika meeleolu liikumise kaudu; *tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (otse- ja külgalopp, hüpaksamm, jook, kõnd); *arvestab pulssi ja meetrumit; *leiab tantsupartneri ja arvestab temaga	*muudab liikumist muusikaliste väljendusvahendite vaheldumisel; *liigub loovalt, kasutades õpitud elemente; *väljendab muusikas tajutud meeleolusid liikumise kaudu.	*liigub tantsides samas tempos kogu rühmaga, kasutades hüpak-, galopp- ja vahetussammu; *väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu; *leiab ja jätab meelde oma tantsukoha ruumis; *teab oma tantsupartnerit ja

		paaristantsudes; *leiab endale ruumis märgistatud tantsukoha.		arvestab temaga.
--	--	---	--	------------------

2.5.6 VALDKOND LIIKUMINE

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- järgib esmaseid hügieeni ja ohutusnõudeid.

Valdkonna Liikumine sisu:

- kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- põhiliikumised;
- liikumismängud;
- erinevad spordialad;
- tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega (kelgutamine, suusatamine, ujumine);
- viiakse maist septembrini kõik liikumistegevused läbi õues, aastaringselt on aiarühmadel üks liikumistegevus õues;
- peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema ning mõistma kehaliste harjutuste vajalikkust;
- mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordineerimise, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps:

1,5-3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
<p>*sooritab põhiliikumisi, säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui vähendatud pinnal; *ronib ja roomab üle ja läbi takistuste;</p>	<p>*sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes; *sooritab tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi;</p>	<p>*kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes; *sooritab staatilise tasakaalu ja väikevahenditega harjutusi;</p>	<p>*käsitseb vahendeid aktiivses tegevuses; *ronib vahelduva sammuga; *täidab ronimisel ülesandeid;</p>	<p>*keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks; *peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid; *sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised; *sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi; *säilitab tasakaalu paigal olles ja liikudes; *kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt;</p>
<p>*mängib matkiva sisuga 1-2 reeglina kõnni- ja jooksumänge;</p>	<p>*mängib 2-4 reeglina liikumismänge, pingutab rühmategevuses ühtse eesmärgi nimel;</p>	<p>*mängib kollektiivseid võistlusemänge, osaleb jõukohastes teatevõistlustes; *tunnustab enda kui ka teiste edu;</p>	<p>*käsitseb mängu- ja spordivahendeid liikumis- ja loovmängudes;</p>	<p>*mängib sportlike elementidega mänge (rahvastepall, jalgpall); *peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;</p>
<p>*sooritab harjutusi erinevates asendites, ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ja kaaslasega; *sooritab painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi;</p>	<p>*sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosneva kombinatsiooni; *hoiab oma kohta rivistuses;</p>	<p>*sooritab vahenditega harjutusi eakohaselt tehniliselt õigesti; *valitseb oma liigutusi tasakaalu ja koordineerimisharjutustes; *sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust</p>	<p>*valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu; *säilitab tasakaalu dünaamilistes harjutustes;</p>	<p>*matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel; *kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (pall, hüppenöör, rõngas, kelk jne);</p>

		arendavaid harjutusi;		
*kõnnib, jookseb ja hüpleb muusika järgi, kasutab liikudes rütmivahendeid;	*veab tühja kelku; *sõidab iseseisvalt mäest alla;		*veab kelgul kaaslast; * sooritab kelgutades mäest alla ülesandeid;	*sooritab ühel ajal kaaslasega rütmiliikumisi; *liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
*mängib vabamängus iseseisvalt.	*sooritab imiteerivaid liigutusi muusika järgi, plaksutab ja liigub vastavalt rütmile;	*väljendab liikumisega erinevaid rütme; *liigub vastavalt tempo muutmisele; *liigub muusika järgi iseseisvalt ja vabalt;	*kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga; *kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas;	*nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.
	*püsib liikumisel kolonnis; *tegutseb lasteaia õuealal iseseisvalt.	*algatab iseseisvalt mängu, kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt.	*sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga.	.

2.5.7 VALDKOND UJUMINE

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- kohaneb veega, tunneb rõõmu vees olemisest;
- omandab veetunnetuse
- järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid;
- mõistab veeprotseduuride olulisust inimese tervisele;
- omandab esmase ujumisoskuse.

Valdkonna Ujumine sisu:

- läbi mängu vee peal püsima õppimine, ujumisliigutuste tegemine ja sukeldumine;
- üldteadmised ujula reeglitest: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- liikumismängud vees.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- arvestatakse, et ujumine on lasteaias liikumiskasvatuse üheks osaks, mis rikastab lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi;
- peetakse oluliseks psühholoogiliste, sotsiaalsete ning füüsiliste oskuste arendamist läbi mängulise tegevuse vees;
- suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps:

1,5-3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
<p>*tunneb isikliku hügieeni reegleid;</p> <p>*oskab iseseisvalt riietuda, pesta dushi all, minna basseini;</p> <p>*tutvub vee omadustega;</p> <p>*liigub ja mängib vees abivahenditega.</p>	<p>*paneb pea vee alla;</p> <p>*puhub mulle vette;</p> <p>*omandab veetunnetuse, lebab vees abivahendiga;</p> <p>*libiseb rinnuliasendis ujumislaua abil;</p> <p>*liigub, mängib, ujub iseseisvalt vees käepatjadega.</p>	<p>*sooritab harjutusi ühtses tempos ja koordineeritult;</p> <p>*hoiab vee all hinge kinni;</p> <p>*libiseb rinnuli- ja seliliasendis ujumislaua abil;</p> <p>*sooritab jalgade liigutusi rinnuliasendis ujumislauaga;</p>	<p>*libiseb rinnuliasendis</p> <p>*sooritab jalgade liigutusi rinnuliasendis ujumislauaga nägu vees;</p> <p>*sooritab jalgade liigutusi seliliasendis ujumislauaga;</p> <p>*sooritab jalgade liigutusi seliliasendis;</p> <p>*omandab harjutused <i>meritäht</i> ja <i>kork</i>;</p> <p>*sukeldub põhja mänguasju korjama.</p>	<p>*libiseb seliliasendis;</p> <p>*ujub rinnuli;</p> <p>*ujub selili abivahendiga või ilma;</p> <p>*sukeldub ja ujub vee all.</p>

2.5.8 ÜLDOSKUSED KOOLIEELSES EAS

2.5.8.1 MÄNGUOSKUSED

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps:

2-aastased	3-aastased	4-aastased	5-aastased	6-7 aastased
<p>*matkib nähtut või kogetut; *mängib üksi, kasutab vahendeid; *tõstab, viskab, võtab välja, paneb sisse, avab, suleb, keerab, kopsib; *tutvub mänguasjade omadustega (suur-väike, kõva-pehme, tekitab/ei tekita heli).</p>	<p>*soovib tegutseda iseseisvalt, mängu aeg on lühike; *võtab endale ise rolli (täiskasvanute eeskujul); *kuulab lühikesi lugusid ja lavastab neid; *ehitab juhendaja abiga klotsidest ja paneb kokku lihtsamaid puzzlesid.</p>	<p>*kasutab mängus omavalmistatud abivahendeid; *jätkab mängu täiskasvanult nõu saades; *mängib lavastusmänge täiskasvanu juhendamisel; *paneb iseseisvalt kokku raskemaid puzzlesid; *ehitab klotsidest lihtsamaid ehitisi.</p>	<p>*ehitab keerulisi ehitisi (maja, garaaž...); *mängib koos kaaslastega ja jagab ise rolle; *võtab osa liikumismängudest; *mängib iseseisvalt lavastusmänge; *paneb kokku ja oskab juhendada kaaslast puzzlede kokkupanemisel.</p>	<p>*tunneb rõõmu mängust ning on suuteline mängule keskendumiseks; *rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast; *algatab erinevaid mänge ja arendab mängu sisu; *täidab mängudes erinevaid rolle; *järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada; *suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele; *tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus; *kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.</p>

2.5.8.2 TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse- mälu, taju, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskus on suutlikkus hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi, uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel:

2 aastane laps	3-aastane laps	4- aastane laps	5- aastane laps	6- aastane laps	7- aastane laps
<p>*hangib ümbrusest aktiivselt infot ja loob selle hankimiseks uusi võimalusi;</p> <p>*keskendub lühikeseks ajaks tegevusele;</p> <p>*tegutseb teistega kõrvuti ja osaleb ühistegevuses vahelduvas vormis;</p> <p>*mängib teiste lastega lihtsamaid olukordi ja tegevusi kajastavaid rollivahetusega mängu;</p> <p>*loob tegevuse kaudu seoseid kõnega; sõnad ja objektid saavad tema jaoks mõiste tähenduse;</p> <p>*suhtleb 1-2 sõnaliste lausetega ning kasutab ka mitteverbaalseid suhtlusvahendeid;</p> <p>*tunneb huvi raamatute vastu ja mõistab lihtsaid realistlikke jutukesi;</p>	<p>*leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga;</p> <p>*plaanib osaliselt oma tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel;</p> <p>*keskendub tegevusele lühikeseks ajaks;</p> <p>*tegutseb vahetult nii konkreetsete kui ka sümboolsete asjadega;</p> <p>*kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälu pilte nii konstruktiivses kui rollimängus;</p> <p>*mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid;</p> <p>*omab sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada;</p> <p>*jälgib lihtsaid lookesi ja eristab realistlikke sündmusi väljamõeldud</p>	<p>*tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi;</p> <p>*reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga;</p> <p>*saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest;</p> <p>*järgib lihtsaid reegleid;</p> <p>*huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas;</p> <p>*osaleb ühistegevuses ja teeb koostööd teiste lastega;</p> <p>*konstrueerib, osaleb rolli- ja võistlusmängudes ning loovtegevustes;</p> <p>*liigitab lihtsamate üldmõistete ja mitme tunnuse järgi;</p> <p>*saab aru arvumõistest;</p> <p>*huvitub tähtedest.</p>	<p>*planeerib ja organiseerib osaliselt oma tegevusi ning tegutseb iseseisvalt ilma otsese juhendamiseteta;</p> <p>*plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme;</p> <p>*tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi;</p> <p>*reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga;</p> <p>*kasutab oma tegevust planeerides ja korraldades sisekõnet;</p> <p>*tegutseb koos teistega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega;</p> <p>*konstrueerib, katsetab, uurib erinevaid võimalusi, kasutades sümboleid, kujutlusi,</p>	<p>*planeerib oma igapäevategevusi, seab eesmärgid ning lõpetab alustatud tegevused;</p> <p>*keskendub tegevusele kuni pool tundi;</p> <p>*kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet;</p> <p>*kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ja uute teadmiste omandamiseks;</p> <p>*järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada;</p> <p>*kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale;</p> <p>*osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes;</p> <p>*saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis-ruumilisest</p>	<p>*organiseerib ja planeerib oma igapäevaseid tegevusi ja tuttavat keskkonda;</p> <p>*seab eesmärgid, üritab tegutseda sihipäraselt ning lõpetab alustatud tegevused;</p> <p>*reguleerib oma emotsioone ja käitumist, kasutades selleks kõnet nii aktiveerivas kui pidurdavas rollis;</p> <p>*toetub tegutsedes oma tegevusele antavale tagasisidele, eakaaslaste hinnangutele ja võrdlusele teistega;</p> <p>*keskendub korrigeeriva mitmele tegevusele või stiimulile ja on suuteline kestvamaks tahtepingutuseks;</p> <p>*tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi;</p> <p>*katsetab, konstrueerib</p>

<p>*avastab põhjus-tagajärje seoseid, saab aru kuuluvusest ja erisusest; *sobitab erinevaid materjale ja esemeid; *rühmitab ühe nähtava omaduse alusel; *omandab uusi seoseid vahetu, korduva ja aktiivse tegutsemise ning käelise tegevuse kaudu; *kasutab omandatud teadmisi, seoseid ja tegevusi sarnastes olukordades ja ülesannetes.</p>	<p>lugudest tuginedes oma kogemustele; *rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi; *omab ettekujutust arvu mõistest ja värvuste nimetustest; *võrdleb asjades ühiseid ja erinevaid jooni; *omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ja mudelite õppimise kaudu.</p>		<p>reaalseid esemeid ja objekte; *osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes; *räägib esemetest, mis pole kohal ja minevikus toimunud, tulevikust ning fantaseerib; *keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümme minutit; *oskab vaadelda ja märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid; *eristab rühmi ja oskab neid võrrelda; *saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest; *omab ettekujutust numbritest, tähtedest ja sümbolitest; *tegutseb aktiivselt ja lahendab probleeme; *kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuitiivselt lihtsamaid meeldejätmise viise.</p>	<p>järjestusest; *kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudses kui ka sarnases olukorras; *kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult; *teadvustab kordamise vajadust; *suhtub õppimisse positiivselt - tahab õppida, uurida, esitada, küsimusi, avastada ja katsetada.</p>	<p>ja uurib, kasutades oma teadmisi ja varasemaid kogemusi uues vormis ja kombinatsioonis; *osaleb erinevates mänguliikides, järgib reegleid; *liigitab ning tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna, saab aru nende omavahelistest seostest; *loob uusi seoseid eeskuju, seletuste, kuulamise ja nägemise kaudu; *kasutab nii kaemuslik-kujundlikku kui verbaalset mõtlemist; *kasutab eakaaslastega suheldes arutlevat dialoogi; *huvitub sotsiaalsetest suhetest, räägib enam iseendast ja tunneb huvi teiste vastu; *teab ja kasutab tähti, numbreid ja sümbolit; *kirjutab etteütlemise järgi lihtsamaid sõnu ning teeb lihtsamaid matemaatilisi tehteid; *orienteerub oma teadmistes, märkab</p>
---	---	--	--	---	--

					detaile ja seoseid, kasutab teadmisi nii uutes kui sarnastes olukordades, kuid vajab abi ja juhendamist seoste loomisel eelnevaga; *oskab suunamise ja õpetamise korral kasutada lühikest aega õppimisstrateegiaid; *kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.
--	--	--	--	--	---

2.5.8.3 SOTSIAALSED JA ENESEKOHASED OSKUSED

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel

2- aastane laps	3- aastane laps	4- aastane laps	5- aastane laps	6- aastane laps	7- aastane laps
*väljendab lihtsaid emaotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad kiiresti; *teadvustab ennast, kasutab osaliselt minavormi; *proovib ennast maksuma panna, oskab	*saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded, emotsioonid; *väljendab tugevaid emotsioone, oma mina; tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ja üritab	*väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, seisukohti ja püüab jõuda kokkuleppele; *tahab olla iseseisev, kuid sageli puudub realistlik ettekujutus enda suutlikkusest;	*mõistab teiste inimeste tundeid ja mõtteid; *väljendab oma emotsioone ja räägib nendest; *suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikkuses;	*tajub ja mõistab teiste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses; *seab endale eesmärged ja üritab neid ellu viia; *on oma tegevustes orienteeritud tunnustusele,	*mõistab teiste inimeste tundeid ja nende mitteverbaalseid väljendusi; *vastutab rohkem oma tegevuse eest ning räägib oma kavatsustest; *suudab oma emotsioone ja käitumist

<p>keelduda; *hindab oma oskusi ja suutlikkust paremaks kui need tegelikult on; *teab oma eesnime ja elementaarseid viisakusreegleid; *sööb, joob ja riietub valdavalt iseseisvalt; *mõistab selgelt väljendatud keeldu; *tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti; *matkib täiskasvanu tegevusi.</p>	<p>neid täide viia; *osaleb täiskasvanuga ühistegevuses; *jälgib teisi lapsi, tegutseb nendega kõrvuti; *algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel; *tajub, mida teised teavad ja mis on neile uus; *järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid; *jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.</p>	<p>*saab hakkama eneseteenindamisega; *teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi; *seab endale mõningaid eesmärgi ja täidab neid; *väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu; *omab mõningast ettekujutust teiste inimeste tunnetest; *osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale; *arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib autoriteet; * saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ja järgib neid igapäevases suhtluses; *saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest; *huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas.</p>	<p>*suudab vastutada oma tegevuse eest. *on tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut; *imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja käitumismaneere; *elistab sootüübilisi mängu; *naudib rühma kuulumist, eakaaslaste seltsi ja ühistegevust; *teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab; *aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi; *jälgib reeglite täitmist teiste poolt; *käitub avalikus kohas sobivalt ning teab, mida tohib, mida mitte.</p>	<p>tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele; *suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil; *järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt; *saab aru oma-võõras-ühine tähendusest.</p>	<p>kontrollida, oskab ka teistega arvestada ning suhtub teiste tegevusse sallivamalt; *suudab tegutseda iseseisvalt ning sõltub vähem täiskasvanust; *algatab mängu ja tegevusi; *hoolib väiksematest; *osutab abi ja küsib seda ise vajaduse korral; *järgib rühmas reegleid ning arvestab rühma vajadusi, osaleb rühma reeglite kujundamisel; *arutleb lihtsamate eetiliste probleemide üle, teeb vahet hea ja halva vahel.</p>
--	---	--	--	--	---

3 ÕPPE – JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

Lasteaed korraldab õppe- ja kasvatustegevust õppeaastati. Õppeaasta algab kalendriaasta 1. septembril ja kestab järgneva kalendriaasta 31. augustini. Aktiivne õppeperiood kestab kalendriaasta 1. septembrist järgneva kalendriaasta 31. maini.

Rühma õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päeva- ja tegevuskavale, mis koostatakse lähtuvalt laste vanusest ja arenguvajadustest ning see määrab kindlaks laste päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, puhkeae, söömise ajad, vabategevused ning planeeritud õppe- ja kasvatustegevused.

Suveperioodil (juuni, juuli, august) toimub õppeaasta jooksul õpitu kinnistamine ja omandatud teadmiste, oskuste ja vilumuste loov kasutamine. Planeeritud õppetegevusi toimub vähemalt üks päeva jooksul, arvestades, et nädala jooksul on esindatud kõik tegevusvaldkonnad. Suveperioodil on rühmad liidetud, õppe- ja kasvatustöö päevikut e-lasteaia täidetakse avatud rühma e-dokumenti.

Päevakava kinnitab direktor käskkirjaga (Lisa 6). Päevakava on lastevanematele nähtav kodulehel, rühma stendil ja õppekavas.

Iga rühm koostab õppeaastaks tegevuskava. Tegevuskava koostamisel arvestatakse maja aasta tegevuskavaga, laste arengutasemega, vanusega, sooliste erinevustega ja kultuuritaustaga. Selleks kasutatakse eelmise perioodi õppe- ja kasvatustöö analüüsi, mis koostatakse aktiivse õppeperioodi lõppedes mais, laste arengu analüüsi ja arenguvestluste tulemusi lastevanematega.

Õpetajad lähtuvad planeerides laste huvidest, küsides aiarühma lastelt arvamusi mängude, õpitu ja neid huvitavate teemade kohta ning analüüsivad, millised on õppimise ja õpetamise probleemid. Arutelu tulemusena otsustatakse, milliseid teemasid, kus ja kuidas käsitleda ning milliseid vahendeid selleks valida. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja seda saab vastavalt vajadusele (ilma muutus, mõni ootamatu huvitav sündmus, laste huvi mõne teema vastu, lapsevanema välja pakutud idee) muuta. Et planeerides saaks olla võimalikult realistlik ja paindlik toimub planeerimine nädalate kaupa perioodiplaanina e-lasteaia, kus esitatakse kavandatava perioodi eesmärgid, temaatika, õppesisu ja – tegevused. Suveperioodil planeeritakse vähemalt üks õppe- ja kasvatustegevus päevas, kus nädalas on erinevad valdkonnad lõimitud. Tegevusi kavandades lähtutakse koduloolisuse printsiibist. Luuakse tingimused, et lapsed saaksid ise uurida, katsetada ja teha järeldusi. Õppe- ja kasvatustegevusi viiakse läbi esteetilises ja turvalises, üksi ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas nii toas kui ka õues. Õppe- ja kasvatustegevusi, valdkondi ja teemasid lõimitakse omavahel, õppetegevus toimub mängu ja mänguliste tegevuste kaudu. Perioodiplaan (nädalaplaan) e-lasteaia koostatakse reedeks.

Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonniti läbiviimist ja nädalakavas tehtud muudatusi kajastab rühma õppe- ja kasvatustegevuse e-päevik, kus on ära toodud ainevaldkondade tegevuste sisu ja analüüs, mis on kinnitatud õpetaja allkirjaga.

4 LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMINE JA HINDAMINE

4.1 Lapse arengu hindamise põhimõtted:

- lapse arengu analüüsimine ja hindamine on olulised lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga;
- uutele lastevanematele antakse täitmiseks ankeet laste harjumuste ja eripärade kohta (Lisa 1);
- lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatustegevusest;
- lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused ;
- lapse arengut hinnatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

4.2 Lapse arengu analüüsimise meetodid:

- lapse tööde kogumine ja nende seast vähemalt kord poole aasta jooksul koos lapsega arengut näitavate tööde valimine lapse arengumappi, kirjutades juurde põhjenduse, miks laps valis just selle töö;
- lapse jälgimine vabamängus ja dokumenteerimine vähemalt kaks korda õppeaastas lapse arengumappi;
- laste jälgimine õpetaja poolt kavandatud õppetegevustes ja sellest tulenevalt nädala eesmärkide täitmise analüüs õppe- ja kasvatustöö päevikus
- lapsega tehtud individuaalse töö dokumenteerimine individuaalse töö vihikus;
- intervjuud ja vestlused lastega üksikult, mis dokumenteeritult kogutakse lapse arengumappi aiarühmas vähemalt kord õppeaastas.

4.3 Lapse arengu hindamise korraldus:

- rühmaõpetajad tutvustavad õppeaasta alguses lastevanemate koosolekul laste arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust;
- üks kord õppeaastas oktoobris-novembris viivad rühmaõpetajad lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanematega läbi arenguestluste;
- lastevanematele antakse enne arenguestluste toimumist koju ettevalmistavad küsimused, et saada nende seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes (Lisa 2.1-2.3);
- arenguestluste lõpus vormistatakse arenguestlust kokkuvõttev dokument (Lisa 2.4);
- õppekavas esitatud ainevaldkondadest lähtuvalt koguvad õpetajad koostöös lapsega ja lapse perega lapse arengut analüüsida võimaldavad materjalid läbi lapse lasteaia-aastate **lapse arengumappi** (Arengumapi koostamise põhimõtted ja ülesehitus (Lisa 5)). Arengumappi hoitakse lapse rühmas ja sellega saavad tutvuda nii laps kui lapsevanem lasteaias. Arengumapp on abiks ka arenguestluste läbiviimisel, et näidata lapse individuaalset arengut. Mapi saab laps lasteaia lõpetades kaasa kui meeldiva mälestuse.

5 ERIVAJADUSEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED, SEALHULGAS KORRALDUS

Erivajadustega laps on laps, kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas või rühma tegevuskavas.

Mitte-eesti kodukeelega lapsed omandavad eesti keele lõimitud tegevuste kaudu täieliku keelekümbluse metoodikat rakendades.

Erivajadustega lapse, sealhulgas andeka lapse arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö. Laste toetamise ja edasise arengu tagamiseks on vajalik:

- arendustöö alustamine niipea, kui lapse erivajadus on kindlaks määratud;
- individuaalne lähenemine;
- meeskonnatöö igal tasandil;
- rühmaõpetajate teadmised ja oskused eripedagoogikast;
- perekonna ja spetsialistide kaasamine;
- lapsevanemate valmisolek koostööks õpetajatega;
- heatahtlik suhtumine rühmakaaslaste ja teiste lastevanemate poolt;
- sobivate õppematerjalide ja abivahendite olemasolu.

Terviseseisundist tulenevatest eritingimustest informeerib lapsevanem direktorit kirjalikult. Kõigil juhtudel tagatakse pere privaatsus. Täpsemad andmed erivajadusega laste kohta fikseeritakse rühma aasta tegevuskavas ja on kasutamiseks ainult õpetajatele, lasteaija juhtkonnale ning spetsialistidele.

Töö erivajadusega lapsega toimub igapäevaselt, lähtuvalt konkreetse lapse individuaalsusest ja arengutasemest. Tegevuste planeerimisel ja elluviimisel arvestatakse järgmisi põhimõtteid:

- erivajadusega laps võtab osa rühma ja lasteasutuse ühistest ettevõtmistest vastavalt oma tasemele;
- laps õpib ja mängib teiste lastega koos;
- laps omandab teadmisi vastavalt tema arengutasemele ja arengukiirusele;
- lapsega tehakse individuaalset tööd.

Vajadusel koostavad rühma pedagoogid õppeaasta algul koostöös logopeedi/eripedagoogi jt spetsialistidega ning lapsevanematega lapsele individuaalse arenduskava. Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest.

5.1 Erivajadustega lapse toetamine lasteasutuses:

Rühmaõpetajad

Märkavad lapse probleemi, selgitavad välja oma rühmas erivajadustega lapse olemasolu, viivad läbi viie minuti vaatluseid, analüüsivad last, täidavad vaatluslehe, kuhu fikseerivad kirjalikult lapse positiivsed ja negatiivsed situatsioonid, konfliktid, lahendused jm olulise. Rühmameeskond analüüsib, arutleb lapse arengu analüüsi tulemusi ja situatsioone, toimunud lahendusi, toetamise võimalusi jm olulist.

Pöörduvad lapsevanema poole, teavitavad probleemist, selgitavad koduse olukorra, kaasavad lapsevanema koostööle lapse toetamiseks jne.

Soovitavad lapsevanemale logopeedi konsultatsiooni. Arutavad probleemi logopeediga ja otsivad koos lahendusi.

Teavitavad direktorit ja õppealajuhatajat antud lapse olukorrast. Teavitavad ja konsulteerivad teiste õpetajatega, kes lapsega tegelevad.

Vestlevad rühma lastega, kujundades erivajadusega kaaslasesse positiivset hoiakut. Suhtuvad erivajadusega lapsesse mõistvalt, väldivad negatiivseid hoiakuid.

Kujundavad või *loovad* (lapsele/lastele) turvalise keskkonna. Vajadusel koostavad lapsele iseloomustuse esitamiseks erispetsialistile, nõustamiskomisjonile.

Osalevad lapse individuaalse arenduskava(IAK) (lisa 4) koostamisel ja elluviimisel.

IAK koostatakse konkreetsele lapsele neis õppe- ja kasvatustegevuste valdkondades, mille arengutase erineb eeldatavast eakohasest arengust. Iga tegevusvaldkonna oskuste arendamine eeldab tihedat seost teiste valdkondadega. Konkreetse individuaalse arenduskava koostavad ja selle rakendamise eest vastutavad rühmaõpetajad, aineõpetajad (muusikaõpetaja, liikumisõpetaja, ujumisõpetaja) koostöös lapsevanematega. Õppeaasta jooksul täiendatakse ja parandatakse arenduskava vastavalt vajadusele. Õppeaasta lõpus teevad rühmaõpetajad kokkuvõtte lapse arengust. Muutused lapse arengus fikseeritakse lapse arengumapis. Vajadusel nõustatakse lapsevanemaid lapsele sobiva õppevormi valikul.

Logopeediline abi lasteaias

Rühmaõpetaja, märgates lapse kõneprobleeme, soovib lapsevanemal pöörduda logopeedi konsultatsioonile. Tasuta abi saab Tallinna Õppenõustamiskeskusest www.kadakakool.edu.ee ja Põhja-Eesti Rajaleidja keskusest www.rajaleidja.ee/pohjaeesti

Tallinna Lasteaed Karikakar kasutab Tallinna Õppenõustamiskeskuse logopeedi teenuseid. Õppeaastas korra kutsutakse majja logopeedi, kes viib läbi laste teise tasandi logopeedilist nõustamist. Logopeed nõustab ja jagab juhtnõore lastega edaspidiseks tööks lastevanematele ja pedagoogidele, kes tegelevad lapsega.

Õppealajuhataja

Tutvub lapsega, teeb oma tähelepanekud rühma töökorraldusest jne.

Nõustab rühmameeskonda pakkudes erinevaid lahendusi jms. Organiseerib õpetajatele vestlusringe, koolitusi toetamaks õpetajate toimetulekut.

Osaleb IAK koostamisel. Informeerib direktorit, teeb ettepanekuid.

Direktor

Osaleb aruteludes, vestlusringides.

Vajadusel muudab töökorraldust: võimalusel tagab tugiisiku olemasolu, vähendab laste arvu rühmas jms lähtuvalt seadusandlusest.

Soovib lapsevanemal pöörduda nõustamiskomisjoni.

5.2 Andekad lapsed

Andekaid lapsi iseloomustavad eelkõige tunduvalt üle keskmise üldvõimed, eesmärgikindlus ja loovus. Andekad lapsed saavad õppetegevuste käigus teistest kiiremini oma ülesannetega hakkama ning suudavad teha rohkem.

Töös andekate lastega saavad õpetajad:

- kindlaks teha lapse huvideringi, lapse teadmised, oskused ja võimalused;
- pakkuda lapsele võimalusi huvitavaks ja aktiivseks tegevuseks;
- aktsepteerida lapse ideesid ja algatusi;
- õppetegevuste käigus anda lapsele täiendavaid ülesandeid;
- pakkuda lastele võimalust aidata ja õpetada oma eakaaslast;
- ergutada teda küsimusi esitama ja lahendusi otsima iseseisvalt või arvuti abil.

5.3 Mitte-eesti kodukeelega lapsed

Õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel peab õpetaja silmas mitmekultuurilise hariduse põhimõtteid ja loob kõigile lastele soodsad ja võrdsed tingimused igakülgselt arenguks. Lasteasutus toetab erineva keelelise ja kultuurilise taustaga peret lapsele oma keele ja kultuuri tutvustamisel ning eesti keele ja kultuuri väärtustamisel.

Õpetaja soodustab ja julgustab mitte-eesti kodukeelega lapsi kasutama lasteaias ainult eesti keelt. Tallinna Lasteaias Karikakar kasutatakse lastele eesti keele õpetamisel täieliku keelekümbeluse meetodikat. Õpetaja kasutab ainult sihtkeelt, ta ei kasuta laste emakeelt ning uusi sõnu ei tõlgi. Mitte-eesti kodukeelega lapse kohanemisel lasteaiaga teeb rühmaõpetaja tihedat koostööd lapsevanemaga.

5.4 Üliaktiivsed lapsed

Üliaktiivsed lapsed on lapsed, kes on väga aktiivsed ja tublid, aga vajavad suuremat tähelepanu oma aktiivsuse rakendamiseks. Koostöös lapsevanemaga selgitatakse välja aktiivsuse põhjus. Lapse puhul kasutatakse individuaalse lähenemise printsiipi: teda suunatakse rahulikumale tegevusele ning antakse rahulikke ja mõtlemist nõudvaid mängu.

5.5 Vasakukäelised lapsed

Õpetajad selgitavad välja, millist kätt laps enam eelistab kasutada. Vasakukäeliste laste jaoks on muretsetud spetsiaalsed käärid. Laps paigutatakse lauas istuma nii, et söömisel ja muudel tegevustel ei segaks lapsed üksteist.

5.6 Koolipikendusega lapsed

Koolipikenduse küsimustes nõustatakse vanemaid. Vastavalt maakondliku nõustamiskomisjoni (Tallinna ja Harjumaa nõustamiskomisjon) otsusele saavad koolipikendust taotlenud lapsevanemad oma lapsele vajadusel aastase koolipikenduse. Koolipikendust saavatele lastele töötatakse välja individuaalne arenduskava (IAK) koostöös lapsevanemate ja erialaspetsialistidega, lähtudes nõustamiskomisjoni soovitudest.

6 KOOSTÖÖ LASTEVANEMATEGA

- Lasteaia pedagoogid teevad lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.
- Lastevanemate teavitamine lasteaia õppe- ja kasvatustegevusest toimub lasteaia kodulehe, rühmades ja koridorides olevate infostendide, lahtiste uste päeva, rühma- ja üldkoosolekute ning õpetaja poolt saadava suulise info kaudu, mida jagatakse lapse lasteaeda toomisel ja ära viimisel. Vanematele on nii rühmades kui koridorides välja pandud laste kunstitööd. Lapsevanemad osalevad vähemalt kolm korda aasta jooksul laste pidudel, lisaks sellele ka väljasõitudel ja perepidudel.
- Lapsevanematega koostöös planeeritakse ühisnäitusi lasteaia koridoridesse ja võimalusel õppereise vanemate töökohtadesse.
- Lapsevanematel on võimalus osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises, tehes ettepanekuid rühmakoosolekutel, hoolekogus, arenguestlustel ja jooksvalt rühmaõpetajatele
- Pedagoog teavitab regulaarselt lapsevanemat lapse arengust ja annab nõu õppe- ja kasvatusküsimustes.
- Lapsevanemate ootused ja rahulolu selgitatakse välja rühmakoosolekutel, arenguestlustel ja iga aasta mais täidetavate lastevanemate rahulolu-uuringu küsitluste kaudu.

7 ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Õppekava muutmine ja täiustamine toimub vastavalt vajadusele, lähtudes

- eelnenud õppeaasta analüüsist ja sisehindamise tulemustest;
- pedagoogilise nõukogu ettepanekutest ja soovitudest;
- lastevanemate ja hoolekogu ettepanekutest;
- kohaliku omavalitsuse ettekirjutustest ja määrustest;
- riikliku järelevalve ettekirjutustest;
- riiklikest prioriteetidest ja seaduse muudatustest.

Õppekava rakendumist analüüsitakse peale aktiivse õppeperioodi lõppu pedagoogilises nõukogus. Õppekava täiendamise aluseks on pedagoogilise nõukogu otsused ja ettepanekud. Lasteaia direktor kinnitab muudatused õppekavas käskkirjaga.

8 LISAD

Lisa 1 Ankeet uutele lastevanematele

Lisa 2.1 Arenguestluseks ettevalmistavad küsimused 1,5-3 a

Lisa 2.2 Arenguestluseks ettevalmistavad küsimused 3-5 a

Lisa 2.3 Arenguestluseks ettevalmistavad küsimused 6-7 a

Lisa 2.4 Lapse arenguestluse kokkuvõte

Lisa 3 Koolivalmiduse kaart

Lisa 4 Lapse individuaalne arenduskava

Lisa 5 Arengumapi koostamise põhimõtted ja ülesehitus

Lisa 6 Päevakavad

Lp. Lapsevanem!

Te usaldate oma lapse meie hoole alla. Püüame koos tundma õppida tema kombeid ja harjumusi. Lapse kiiremaks harjumiseks lasteaiaga ja parema koostöö saavutamiseks palume Teil täita alljärgnev küsimustik.

Lapse nimi.....vanus.....

Õdede/vendade olemasolu ja vanus.....

Lapse võimalik lemmiknimi (hüüdnimi).....

Kas laps saab eestikeelsest kõnest aru?.....

Kas laps on kodus liikuv või rahulik?.....

Kas lapsele loetakse ja temaga mängitakse kodus?.....

Kas laps on varem olnud üksi kodust eemal?.....

Milline on Teie lapse tervis?.....

Kas laps haigestub kergesti?.....

Kroonilised haigused, allergia.....

.....

Kas laps sööb ise või vajab abi?.....

Lemmikroad.....

Mis kell on laps harjunud õhtul magama minema?.....

Õise une kestvus, kas magab rahulikult?.....

Kas esineb voodi märgamist?.....

Kas laps magab päeval, mis kell.....

Harjumused magamaminekul (lutt, kaisuloom, unejutt vm.).....

.....

Kas laps peseb ja kuivatab ise käsi?.....

Kas laps saab ise WC-s hakkama või vajab abi (millist)?.....

.....

Millist abi vajab laps riietamisel?.....

Riietumisharjumused (külmakartlikkus, higistamine vm.).....

.....

Lemmikmängud ja mänguasjad.....

.....

Millised on Teie kasvatuspõhimõtted?.....

.....

Mida ootate lasteaialt?.....

.....

.....

.....

TÄNAME!

Head lapsevanemad, ootame teid lapse arenguestlusele eelnevalt kokkulepitud ajal. Arenguestluse eesmärgiks on tulemuslik koostöö lapse pere ja lasteaia vahel teie lapse arengu huvides. Rõõmsa kohtumiseni arenguestlusel!

<ul style="list-style-type: none">
• Milliseid arenguid ja tähelepanekuid tõi kaasa lapse lasteaeda tulek?
<ul style="list-style-type: none">
• Millega laps mängib kodus ja mida teete koos lapsega?
<ul style="list-style-type: none">
• Milline on lapse uni (nt ajaline vajadus, ärkamine, voodi märgamine jm)?
<ul style="list-style-type: none">
• Milline on lapse tervis (allergiad, liighigistamine jm)?
<ul style="list-style-type: none">
• Kuidas reageerite lapse jonnile?
<ul style="list-style-type: none">
• Millised on teie pere kasvatustaotlused?
<ul style="list-style-type: none">
• Teie ettepanekud lasteaia ja pere koostöö parendamiseks?
<ul style="list-style-type: none">
• Mida soovite veel lisada?

Head lapsevanemad, ootame Teid lapse arenguestlusele eelnevalt kokkulepitud ajal. Arenguestluse eesmärgiks on tulemuslik koostöö lapse pere ja lasteaia vahel Teie lapse arengu huvides. Rõõmsa kohtumiseni arenguestlusel!

<ul style="list-style-type: none">
• Kuidas on laps kohanenud lasteaia/uue rühmaga (tähelepanekud)?
<ul style="list-style-type: none">
• Millised lasteaia päevasündmused leiavad õhtustes vestlustes kajastamist (rõõmud/mured)?
<ul style="list-style-type: none">
• Millega meeldib lapsele tegeleda ja kas ta käib huviringis?
<ul style="list-style-type: none">
• Milliseid probleeme olete märganud lapse suhtlemisel eakaaslaste või täiskasvanutega, erinevates keskkondades ja situatsioonides?
<ul style="list-style-type: none">
• Kuidas lahendate erimeelsusi lapsega ja motiveerite teda?
<ul style="list-style-type: none">
• Millised Teie pere ühistegevused aitavad kaasa lapse igakülgsel arengule?
<ul style="list-style-type: none">
• Millele soovite lapse arendamisel suuremat tähelepanu pöörata?
<ul style="list-style-type: none">
• Millised on Teie ettepanekud kodu ja lasteaia koostöö parendamiseks
<ul style="list-style-type: none">
• Mida soovite veel lisada?

Head lapsevanemad, ootame teid lapse arenguestlusele eelnevalt kokkulepitud ajal. Arenguestluse eesmärgiks on tulemuslik koostöö lapse pere ja lasteaia vahel teie lapse arengu huvides. Rõõmsa kohtumiseni arenguestlusel!

<ul style="list-style-type: none">
• Kuidas teie lapsele on meeldinud eelnev lasteaiaaeriod?
<ul style="list-style-type: none">
• Iseloomustage oma last. Millised on lapse tugevad küljed ja mis vajab veel arendamist?
<ul style="list-style-type: none">
• Teie lapse lemmiktegevused kodus ja väljaspool lasteaeda?
<ul style="list-style-type: none">
• Milliseid raamatuid vaatate-loete, milliseid saateid TV-st vaatab laps kodus?
<ul style="list-style-type: none">
• Milleks ja kui tihti kasutab laps arvutit?
<ul style="list-style-type: none">
• Kuidas hindate oma lapse kooliküpsust ja sotsiaalse käitumise oskusi?
<ul style="list-style-type: none">
• Mida soovite veel lisada?

ARENГУVESTLUSE KOKKUVÕTE

---

nimi

Vestlus toimus

---

kuupäev

Vestlusel osalesid:

---

lapsevanemad/eestkostjad ja õpetajad

Lapse arengu tugevad küljed:

Üldoskused (mängu-, sotsiaalsed-, tunnetus- ja õpioskused, enesekohased oskused)

Valdkonnad (mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika, liikumine, ujumine)

Lapse arengu toetamist vajavad küljed:

Lapse arengut toetavad tegevused kodus:

Lapse arengut toetavad tegevused lasteaias:

Õpetaja kinnitus:

Olen tutvunud

Lapsevanema allkiri:

KOOLIVALMIDUSE KAART

ÜLDANDMED LAPSE KOHTA

Nimi

Sünniaeg

Rühma liik

Kodune keel(ed)

	Lapse arengu tugevad küljed	Arendamist vajavad küljed, soovitusel
Üld- ja peenmotoorika		
Töõharjumused ja -oskused		
Mäng ja sotsiaalsed oskused		
Tunnetustegevus		
Eeloscused eesti keeles ja matemaatikas, silmaring		
Arvamus koolivalmiduse kohta		

Kuupäev:

Õpetajad:

Lapsevanem(ad):

Õppealajuhataja:

Lisa 4
Lapse individuaalne arenduskava

LAPSE INDIVIDUAALNE ARENDUSKAVA

Lapse nimi:

Vanus:

Rühm:

VALDKONNAD		
PRAEGUSED OSKUSED		
EESMÄRGID (mida soovime saavutada)		
ÕPETAJATE TEGEVUSED (eesmärkide saavutamiseks)		
VANEMATE TEGEVUSED (eesmärkide saavutamiseks)		
ERI SPETSIALISTI ARVAMUSED		
SAAVUTATUD EESMÄRGID	I poolaasta	II poolaasta

Õpetajad/Allkirjad:

Lapsevanemad/Allkirjad

Lapse kohalkäidud päevade arv õppeaasta jooksul:

Arengumapi koostamise põhimõtted ja ülesehitus

- Arengumapi koostamise eesmärgiks on lapse kasvamise ja arengu nähtavaks tegemine nii lapsele endale, tema vanematele kui õpetajatele ning motiveerida ja tunnustada last õppimise eesmärkide saavutamise teel.
- Arengumapi ülesehituse kavandamise ja lapse arengu erinevatel viisidel dokumenteerimise aluseks on õppekavas esitatud valdkonnad ja õppe-eesmärgid.
- Arengumapiga seotud tööprotsess lähtub lapsest; on tema jaoks rõõmus ja loov tegevus; eesmärgid on lapsele arusaadavad; julgustatakse last väljendama oma mõtteid, arvamusi, tõlgendusi; toetab lapse valmisolekut enesehindamiseks ja toob välja lapse tugevad küljed.
- Arengumapi koostamise protsess toimub läbi avatud suhtlemise ja koostöö lasteaia meeskond – lapsevanemad - laps.
- Arengumapp on abiks arenguvestluste läbiviimisel, võimaldab lapsevanemal näha, mida laps juba oskab ning tagab individuaalse töö kõikide lastega.

Arengumapis on tähtsad:

- järjepidevus ja kord
- lapsele arusaadavad eesmärgid

Arengumapp on:

- abivahend arenguvestluste läbiviimiseks

SÕIMERÜHMA ARENGUMAPI ÜLESEHITUS

1. tiitelleht (lapse nimi, rühma tulemise aeg ...)
2. lapse harjumuste leht
3. käe- või jalajälg
4. 2 mänguvaatlust
5. matemaatika tööd
6. laste sõnad ja ütlused
7. kunstitööd
8. individuaalse töö leht
9. arenguvestluse kokkuvõte (eelnevalt täidetud ka liikumis-, ujumis- ja muusikaõpetaja poolt)

AIARÜHMA ARENGUMAPI ÜLESEHITUS

1. tiitelleht (lapse nimi, rühma tulemise aeg ...)
2. mänguvaatlus 2x aastas
3. intervjuu 1x aastas
4. erinevate valdkondade tööd
5. laste ütlemsed
6. kunstitööd
7. loovtööd (mina, minu pere, minu maja, minu sõber, aasta-aeg)
8. individuaalse töö leht
9. arenguestluse kokkuvõte (eelnevalt täidetud ka liikumis-, ujumis- ja muusikaõpetaja poolt)

Sõimerühmade päevakava:

7.30-8.45 laste vastuvõtt, vaba tegevus, mängud
8.45-9.15 hommikusöök
9.15-12.15 mängud, organiseeritud õppetegevused, õues viibimine
12.15-12.45 lõunasöök
12.45-15.00 ettevalmistus puhkeajaks, puhkeaeg
15.00-15.45 mängud, vaba tegevus
15.45-16.15 õhtuode
16.15-17.30 mängud, vaba- ja individuaalsed tegevused, kojuminek

Aiarühmade päevakavad:

3 -4 aastased

7.30-8.45 laste vastuvõtt, vaba- ja individuaalne tegevus, mängud
8.45-9.15 hommikusöök
9.15-12.30 mängud, organiseeritud õppetegevused, õues viibimine
12.30-13.00 lõunasöök
13.00-15.00 puhkeaeg
15.00-15.45 mängud, organiseeritud õppetegevused
15.45-16.15 õhtuode
16.15-18.00 mängud, vaba- ja individuaalne tegevus, mängud, kojuminek

5-7 aastased

7.30-8.45 laste vastuvõtt, vaba- ja individuaalne tegevus, mängud
8.45-9.15 hommikusöök
9.15-12.45 mängud, organiseeritud õppetegevused, õues viibimine
12.45-13.15 lõunasöök
13.15-14.30 puhkeaeg
14.30-15.45 mängud, organiseeritud õppetegevused
15.45-15.45 õhtuode
16.15 -18.00 mängud, vaba- ja individuaalne tegevus, kojuminek

VALVERÜHM töötab hommikul kell 7.00–7.30 ja õhtul kell 17.30-19.00
16.00–19.00 toimuvad majas erinevate huvitegevuste ringid